

KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINNON OPETUSSUUNNITTELMA

Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelma Artesaani

Näyttötoimikunta hyväksynyt muutokset 22.9.2010
Rehtori hyväksynyt muutokset 28.9.2010
Voimaantulo 1.8.2010

KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINNON TAVOITTEET JA KUVAUS	4
KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINTO	5
Pakolliset tutkinnon osat	5
Asiakaslähtöinen valmistaminen 10 ov	5
Kulttuurilähtöinen valmistaminen 10 ov	6
Koulutusohjelman pakolliset tutkinnonosat	8
Toteuttamisen suunnittelu 10 ov	8
Palvelun toteuttaminen 20 ov	10
Valinnaiset tutkinnon osat	12
Tilaustyön valmistaminen 10 ov	12
Viheralueiden kivitöiden tekeminen 10 ov	14
Ympäristörakentaminen 10 ov	15
Yritystoiminta	17
AMMATTITAITOJA TÄYDENTÄVÄT TUTKINNON OSAT, 20 OV	21
Pakolliset tutkinnon osat	21
Äidinkieli, 4 ov	21
Äidinkieli, suomi toisena kielenä	22
Toinen kotimainen kieli, 1 ov	23
Vieras kieli Englanti, 2 ov	24
Matematiikka, 3 ov	25
Fysiikka ja kemia, 2 ov	26
Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto, 1 ov	27
Liikunta, 1 ov	28
Terveystieto, 1 ov	28
Taide ja kulttuuri, 1 ov	29
Valinnaiset tutkinnon osat	30
Ympäristötieto, 4 ov	30
Tieto- ja viestintäteknikka, 4 ov	31
Etiikka, 4 ov	32
Kulttuurien tuntemus, 4 ov	33
Psykologia, 4 ov	34
Yritystoiminta, 4 ov	35
Äidinkieli 5, kirjallisten tehtävien ohjaus 1 ov	36
Toinen kotimainen kieli, ruotsi 2, 1 ov	37
Vieras kieli, englanti 3, 1 ov	38
Terveystieto 2, 1 ov	39
Liikunta, 1-4 ov	39
Taide ja kulttuuri 2, 1 ov	40
Työelämä tieto 1, 1 ov	40
VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT, 10 OV AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	41
KAAVIO TUTKINNON MUODOSTUMISEEN	42

LUKUSUUNNITELMA

KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINTO

Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelma, pk, , artesaania (120 ov)

Tekniikan koulu, Tukkipolku 2, Lappeenranta

TUTKINNON OSAT	1v	2v	3v
AMMATILLISET OPINNOT, 90 ov			
<i>Pakolliset tutkinnon osat, 50 ov</i>			
Asiakaslähtöinen valmistaminen 10 ov	10		
Kulttuurilähtöinen valmistaminen 10 ov	5	5	
<i>Koulutusohjelman pakolliset tutkinnonosat</i>			
Toteuttamisen suunnittelu 10 ov		10	
Palvelun toteuttaminen 20 ov	10	6	4
<i>Valinnaiset tutkinnon osat, 40 ov</i>			
Tilaustyön valmistaminen 10 ov			10
Viheralueiden kivitöiden tekeminen 10 ov	6	4	
Ympäristörakentaminen			10
Yrittäjyys			10
AMMATTITAITOA TÄYDENTÄVÄT TUTKINNON OSAT, 20 ov			
<i>Pakolliset tutkinnon osat, 16 ov</i>			
Äidinkieli, 4 ov	2	1	1
Toinen kotimainen kieli, 1 ov		1	
Vieras kieli, 2 ov	1	1	
Matematiikka, 3 ov	2	1	
Fysiikka ja kemia, 2 ov	1	1	
Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä-tieto, 1 ov		1	
Liikunta, 1 ov	1		
Terveystieto, 1 ov		1	
Taide ja kulttuuri, 1 ov	1		
<i>Valinnaiset tutkinnon osat, 4 ov</i>	1	3	
VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT 10 ov			
		5	5
Yhteensä:	40	40	40

KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINNON TAVOITTEET JA KUVAUS

Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon tavoitteet

Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon suorittaneella artesaanilla on laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet ammattialansa eri tehtäviin sekä jatko-opintoihin. Lisäksi hänellä on erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito yhdellä tutkinnon osa-alueella siten, että tutkinnon suorittanut voi sijoittua työelämään, suoriutua ammattialansa tehtävistä myös muuttuvissa oloissa sekä kehittää ammattitaitoaan. Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto sisältää työ-, elinkeino- ja kulttuurielämästä lähtöisin olevia ammattialoja, jotka eroavat toisistaan materiaalin ja/tai erityisosaamisen perusteella.

Artesaanilla on monipuolinen ammattitaito, ja hän osaa soveltaa oppimiaan taitoja ja tietoja vaihtelevissa työelämän tilanteissa sekä nähdä työnsä osana ympäristöä ja suurempia tehtäväkokonaisuuksia. Hän osaa ottaa työssään huomioon lähialojen ammattilaisten tehtävät. Artesaani on luotettava, laatutietoinen, esteettisyyttä ymmärtävä, oma-aloitteinen sekä asiakaspalvelu- ja yhteistyöhenkinen. Hän tekee työnsä ammattialaa koskevan lainsäädännön ja määräysten mukaisesti. Artesaanilla on yrittämisen perusvalmiudet ja hän työskentelee kestävän ja terveen yritystoiminnan periaatteita noudattaen. Hän ottaa työssään huomioon kulttuurisen, sosiaalisen, ekonomisen ja ekologisen kestävän kehityksen tavoitteet.

Artesaani osaa suunnitella työnsä sekä lukea ja tehdä ammattialaansa liittyviä suunnitelmia. Hän osaa tehdä ammattialansa materiaali-, työmenekki- ja kustannuslaskelmia sekä esitellä ja arvioida omaa työtään. Artesaani noudattaa ja ylläpitää turvallisia työmenetelmiä ja työtapoja sekä oikeaa asennetta arvostavaa työturvallisuuskulttuuria, joka sisältää työturvallisuutta sekä terveyttä ja työkykyä edistävän toiminnan. Artesaani osaa käyttää työssään tarvittavaa tietotekniikkaa.

Artesaani osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja tuloksellisesti sekä ilmaista itseään selkeästi. Kansainvälisesti toimivan artesaanin taitoja ovat kielitaito, kohdemaan kulttuurin ymmärtäminen, palvelualltius ja erilaisiin oloihin mukautuminen. Artesaani toimii suomalaisen kulttuurin ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi kansainvälistyvässä maailmassa.

Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelman suorittanut artesaani osaa toimia useissa palvelun ja tekemisen tehtävissä toisen palveluksessa, yrittäjänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana. Hän toimii alan suunnittelu-, tuotanto-, restaurointi-, ohjaus-, palvelu- tai myyntitehtävissä. Hän tuntee ammattialansa sekä perinteisiä että nykyaikaisia materiaaleja, tuotteita ja työtapoja ja erikoistuu valitsemiinsa työtehtäviin. Hän toimii vuorovaikutteisesti, asiakaslähtöisesti, tyyli- ja laatutietoisesti rakennettua ympäristöä parantaen. Hän osaa toimia kustannustietoisesti ja taloudellisesti. Hänellä on yrittäjämäinen asenne työhön toisen palveluksessa toimiessaankin sekä valmius kehittää ja jakaa omaa osaamistaan. Hän tekee ja käyttää erilaisia ammattialansa käytäntöihin perustuvia selvityksiä ja suunnitelmia ja tietää, milloin on tehtävä yhteistyötä suunnittelijan tai toisen ammattilaisen kanssa. Hän käyttää erilaisia tarvittavia dokumentointimenetelmiä työssään. Hän osaa tuotteistaa palvelunsa ja markkinoida niitä yhteistyössä markkinoinnin ammattilaisten kanssa. Hänellä on myös edellytykset kehittää itseään ja suorittaa ammattitutkinto työkoostuun saatuun.

Lisäksi ammatillisessa peruskoulutuksessa tulee tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä tukea elinikäistä oppimista (L630/98 5 §).

Yrittäjyys tutkinnossa toteutuu ammatillisten tutkinnon osien sisällä työsaliopetuksen ja työssäoppimisen yhteydessä koko koulutuksen ajan.

Tutkintoon sisältyy 1,5 ov oppilaan ohjausta, josta on erillinen suunnitelma ammattiopiston menettelysuunnitelmissa.

Kullekin opiskelijalle laaditaan HOPS, jota tarkennetaan opintojen aikana. Ryhmänohjaaja vastaa HOPS:n päivityksestä yhdessä opiskelijan kanssa. Ammattiopistossa on laadittu erityisopetuksen suunnitelma, jonka mukaan toimitaan erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden kohdalla.

KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINTO

Pakolliset tutkinnon osat

ASIAKASLÄHTÖINEN VALMISTAMINEN 10 OV

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella omaa työtään
- valmistaa tuotteen tai palvelun
- arvioida ja kehittää omaa toimintaansa
- työskennellessään ottaa huomioon asetetut laatutavoitteet
- valita materiaalit
- laskea materiaalien kulutuksen
- tehdä hinta-arvion ja tarjouksen
- neuvotella asiakkaan kanssa
- esitellä toteutusvaihtoehtoja
- esitellä valintojen vaikutusta toteutukseen
- havainnollistaa tuotetta tai palvelua
- sopia asiakastapaamisista
- noudattaa työaikoja ja aikatauluja
- noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita.

Käsittävät asia: työturvallisuuskurssi, alustavat viherrakentamistyöt, kasvualueen rakentaminen, taimi- ja istutustyöt, nurmikon perustamistyöt, pinnoitettujen töiden alusrakennetyöt, yksinkertaisen peruslaatoituksen teko, koneet ja laitteet

Opetusmenetelmät

Työskentely viheralueilla ja työsalissa, opintokäynnit, luokkaopetus ryhmätöinä, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Asiakaslähtöisen työprosessin suunnittelu	suunnittelee ohjattuna omaa työtään asiakkaan tarpeet huomioon ottaen	suunnittelee omaa työtään ja tekee ohjattuna toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman asiakkaan tarpeet huomioon ottaen	suunnittelee omaa työtään ja tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman asiakkaan tarpeet huomioon ottaen sekä muuttaa suunnitelmaa tarpeen vaatiessa
Tuotteen tai palvelun valmistus	valmistaa ohjattuna tavoitteen mukaisen tuotteen tai palvelun	valmistaa tavoitteen mukaisen tuotteen tai palvelun	valmistaa tavoitteen mukaisen tuotteen tai palvelun sekä työskentelee suunnitelmallisesti
	työskentelee ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden saavuttamiseksi ja noudattaa työaikoja ja sovittuja aikatauluja	työskentelee asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja noudattaa työaikoja ja sovittuja aikatauluja	työskentelee suunnitelmallisesti ja kustannustehokkaasti asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti, noudattaa työaikoja ja sovittuja aikatauluja ja neuvottelee niiden poikkeamisista
Hinnoittelu	ratkaisee ohjattuna työhön liittyviä laskutoimituksia	ratkaisee ohjattuna ammattityöhön liittyvät laskutoimitukset	ratkaisee ammattityöhön liittyvät laskutoimitukset
	laskee materiaalien kulutuksen ja tekee ohjattuna hinta-arvion materiaalikustannuksista	laskee materiaalien kulutuksen, tekee hinta-arvion materiaalikustannuksista ja arvioi ohjattuna työhön käytettävän ajan	laskee materiaalien kulutuksen, tekee hinta-arvion kokonaiskustannuksista ja tekee tarjouksen, joka sisältää materiaalikustannukset ja työhön käytettävän ajan
Itsearviointi	arvioi työskentelyään ja tuotetta suhteessa tavoitteisiin.	arvioi työskentelyään ja tuotetta suhteessa tavoitteisiin sekä muuttaa toimintaansa ohjeiden mukaisesti.	arvioi ja kehittää ohjattuna omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta			
Työmenetelmien ja -välineiden valinta	neuvottelee ohjattuna asiakkaan kanssa tuotteelle asetettavista vaatimuksista ja valitsee työmenetelmät ja -välineet toteutukseen	neuvottelee asiakkaan kanssa tuotteelle asetettavista vaatimuksista ja valitsee työmenetelmät ja -välineet toteutukseen	neuvottelee asiakkaan kanssa tuotteelle asetettavista vaatimuksista, esittelee eri toteutusvaihtoehtoja ja valitsee työmenetelmät ja -välineet toteutukseen

Materiaalien valinta ja käyttö	valitsee ohjattuna ja käyttää työhön soveltuvia ammattialalla käytettäviä materiaaleja.	valitsee ja käyttää toteutukseen soveltuvia materiaaleja keskustellen ohjattuna asiakkaan kanssa niistä ja valintojen vaikutuksesta tuotteen toimivuuteen, kestävyteen, ulkonäköön, laatuun ja hintaan.	valitsee ja käyttää toteutukseen soveltuvia materiaaleja keskustellen asiakkaan kanssa niistä ja valintojen vaikutuksesta tuotteen toimivuuteen, ulkonäköön, laatuun ja hintaan.
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta			
Havainnollistaminen	havainnollistaa ohjattuna tuotetta tai palvelua asiakkaalle	havainnollistaa tuotetta tai palvelua asiakkaalle käyttäen ammattialalle soveltuvia visuaalisointimenetelmiä	havainnollistaa tuotetta tai palvelua asiakkaalle käyttäen ammattialalle soveltuvia visuaalisointimenetelmiä, jotka herättävät asiakkaan kiinnostukseen tuotetta tai palvelua kohtaan
Estetiikan huomioon ottaminen valmistuksessa	valmistaa ohjattuna asiakkaalle tuotteita, jotka ovat muodoltaan, mittasuhteiltaan ja väriykseltään tasapainoisia kokonaisuuksia.	valmistaa asiakkaalle tuotteita, jotka ovat muodoltaan, mittasuhteiltaan ja väriykseltään tasapainoisia kokonaisuuksia.	valmistaa asiakkaalle tuotteita, jotka ovat viimeistelyjä ja muodoltaan, mittasuhteiltaan sekä väriykseltään tasapainoisia kokonaisuuksia.
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot			
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee työtehtävissä syntyneitä ongelmatilanteita sekä tekee ohjattuna valintoja	ratkaisee työtehtävissä syntyneitä ongelmatilanteita sekä tekee valintoja ja ohjeiden avulla päätöksiä	ratkaisee työtehtävissä syntyneitä ongelmatilanteita sekä tekee valintoja ja päätöksiä
Vuorovaikutus ja yhteistyö	huolehtii ohjattuna asiakastapaamisista luontevasti	huolehtii ja sopii asiakastapaamisista luontevasti ja joustavasti	huolehtii ja sopii asiakastapaamisista luontevasti. joustavasti ja rakentavasti
Ammattietiikka	työskentelee ohjattuna tehtyjen sopimusten mukaan	työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan	työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan ja etsii tietoa tekijänoikeuksista ja kuluttajan-suojalaista
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa ohjattuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita ja ottaa huomioon työyhteisön jäsenten ja työympäristön turvallisuuden.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa toimimalla asiakaslähtöisen valmistuksen työtehtävissä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Näyttösuunnitelma

Nurmikon tekeminen, kasvualustan rakentaminen

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- työprosessin hallinnasta tuotteen tai palvelun valmistus
- työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta materiaalien valinta ja käyttö
- työn perustana olevan tiedon hallinnasta estetiikan huomioon ottaminen valmistuksessa
- elinikäisen oppimisen avaintaidoista ammattietiikka ja terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Näyttöajankohta:

1 lukuvuoden aikana

Näyttöympäristö:

Oppilaitos

Muu arviointi:

Tiedollinen pohja arvioidaan oppimistehtävillä lisäksi aktiivinen osallistuminen opetukseen huomioidaan arvioinnissa.

Arvioijat:

Arvioijina toimivat tutkinnon osaa opettaneet opettajat. Ammattiosaamisen näytön arvioijina toimivat työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt, ammatillisten aineiden opettajat ja työpaikkaohjaajat yhdessä tai erikseen tai oppilaitosnäytössä ammatillisten aineiden opettajat.

KULTTUURILÄHTÖINEN VALMISTAMINEN 10 OV

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella ja valmistaa kulttuurilähtöisen tuotteen tai palvelun
- valita ja käyttää kulttuurilähtöisiä työmenetelmiä ja -välineitä
- hankkia asiantuntijan apua
- ratkaista ongelmatilanteita
- toimia ja tehdä ammattityötä eri kulttuuritaustaisten kanssa
- ilmaista asiansa ja tuoda esille erilaisia näkökantoja
- työskennellä tehtyjen sopimusten mukaan
- noudattaa työaikoja ja aikatauluja
- noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita.

Opetuksessa lähtökohtana kulttuuri- ja perinneympäristön merkityksen ymmärtäminen ja ympäristön ylläpito sekä lajituntemus (kulttuurikasvit), vanhat työmenetelmät, ympäristötaide (luonnon materiaalit), perinteisten työvälineiden valmistus ja korjaus

Opetusmenetelmät

Työskentely kulttuuriarvokkaissa ympäristöissä ja työpajassa, luokkaopetus, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Kulttuurilähtöinen suunnittelu ja valmistus	valmistaa ohjattuna kulttuurilähtöisen tuotteen tai palvelun	suunnittelee ja valmistaa kulttuurilähtöisen tuotteen tai palvelun	suunnittelee ja valmistaa kulttuurilähtöisen tuotteen tai palvelun sekä työskentelee suunnitelmallisesti
	työskentelee ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden saavuttamiseksi sekä noudattaa työaikoja ja sovittuja aikatauluja	työskentelee asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti sekä noudattaa työaikoja ja sovittuja aikatauluja	työskentelee suunnitelmallisesti ja kustannustehokkaasti asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti sekä noudattaa työaikoja ja sovittuja aikatauluja ja neuvottelee niiden poikkeamisista
Itsearviointi	arvioi työskentelyään ja tuotetta suhteessa tavoitteisiin.	arvioi työskentelyään ja tuotetta suhteessa tavoitteisiin sekä muuttaa toimintaansa ohjeiden mukaisesti.	arvioi ja kehittää ohjattuna omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta			
Kulttuurilähtöisten työmenetelmien ja -välineiden käyttö	käyttää ohjattuna ammattialansa kulttuurilähtöisiä työmenetelmiä ja -välineitä ammattialan sopimuskäytänteiden mukaisesti	valitsee ohjattuna ja käyttää ammattialansa kulttuurilähtöisiä työmenetelmiä ja -välineitä ammattialan sopimuskäytänteiden mukaisesti	valitsee ja käyttää, tarvittaessa yhteistyössä muiden alojen toimijoiden kanssa kulttuurilähtöisiä työmenetelmiä ja -välineitä ammattialojen sopimuskäytänteiden mukaisesti
	noudattaa asiantuntijan ohjeita	ottaa tarvittaessa vastaan asiantuntijan apua työtä suunnitelllessaan ja toteuttaessaan	hankkii tarvittaessa asiantuntijan apua työtä suunnitellessaan ja toteuttaessaan
Materiaalien käyttö	käyttää ohjattuna ammattialan perinteisiä ja nykyisin käytössä olevia materiaaleja	käyttää ja valitsee ohjattuna ammattialan perinteisiä ja nykyisin käytössä olevia materiaaleja	käyttää ja valitsee ammattialan perinteisiä ja nykyisin käytössä olevia materiaaleja
Kestävän kehityksen huomioon ottaminen työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien valinnassa	käyttää ohjattuna elinkaariajattelun huomioon ottavia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja.	käyttää elinkaariajattelun huomioon ottavia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja.	käyttää elinkaariajattelun huomioon ottavia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja ja kehittää ohjattuna toimintaansa.
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta			
Kulttuuritiedon hyödyntäminen suunnittelussa ja valmistuksessa	hankkii ohjattuna ammattialan kulttuuritietoa	hankkii ammattialan kulttuuritietoa ja ottaa ohjattuna huomioon kohderyhmän	hankkii ammattialan kulttuuritietoa ja ottaa huomioon kohderyhmän
	tunnistaa eri aikakausien tuotteita tai ympäristöjä ja niiden tyylipiirteitä käyttäen lähdeaineistoja	tunnistaa ja ajoittaa eri aikakausien tuotteita tai ympäristöjä sekä niiden materiaaleja, rakenteita tai tyylipiirteitä	tunnistaa ja ajoittaa eri aikakausien tuotteita tai ympäristöjä sekä niiden materiaaleja, rakenteita ja tyylipiirteitä
	käyttää ohjattuna hankkimaansa tietoa toteuttamisessa.	käyttää hankkimaansa tietoa toteuttamisessa ja ohjattuna suunnittelussa.	käyttää hankkimaansa tietoa suunnittelussa ja toteuttamisessa.

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot			
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee työtehtävissä syntyneitä ongelmatilanteita sekä tekee ohjattuna valintoja	ratkaisee työtehtävissä syntyneitä ongelmatilanteita sekä tekee valintoja ja ohjeiden avulla päätöksiä	ratkaisee työtehtävissä syntyneitä ongelmatilanteita sekä tekee valintoja ja päätöksiä erilaisissa tilanteissa
Vuorovaikutus ja yhteistyö	noudattaa vuorovaikutustilanteisiin annettuja ohjeita toimissaan yhdessä eri alojen ammattilaisten kanssa	toimii tilanteen vaatimalla tavalla työskennellessään yhdessä eri alojen ammattilaisten ja asiantuntijoiden kanssa	ilmaisee selkeästi asiansa ja tuorakentavasti esille erilaisia näkökantoja työskennellessään yhdessä eri alojen ammattilaisten ja asiantuntijoiden kanssa
	toimii ohjattuna eri kulttuurialueilta tulevien kanssa	toimii eri kulttuurialueilta tulevien kanssa	toimii ja tekee ammattityötä eri kulttuurialueilta tulevien kanssa
Ammattietiikka	työskentelee ohjattuna tehtyjen sopimusten mukaan	työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan	työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan ja huomioi ohjattuna kulttuurierot sopimuksissa
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa ohjattuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita ja ottaa huomioon työyhteisön jäsenten ja työympäristön turvallisuuden.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa toimimalla kulttuurilähtöisen valmistuksen työtehtävissä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Näyttösuunnitelma

Opiskelijalle laaditaan henkilö- ja tehtäväkohtainen näyttösuunnitelma.

Ammattiosaamisen näyttössä osoitetaan vähintään

- työprosessin hallinta kokonaan
- työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta muut paitsi kestävän kehityksen huomioon ottaminen
- työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan
- elinikäisen oppimisen avaintaidot paitsi oppiminen ja ongelmanratkaisu.

Näyttöajankohta

2 lukuvuoden aikana

Näyttöympäristö

Oppilaitos ja/tai työssäoppimispaikka

Muu arviointi

Tiedollinen osaaminen arvioidaan oppimistehtävillä lisäksi arvioidaan aktiivinen osallistuminen opetukseen ja asenne työntekoon sekä ryhmässä toimimiseen.

Arvioijat

Arvioijina toimivat tutkinnon osaa opettaneet opettajat. Ammattiosaamisen näytön arvioijina toimivat työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt, ammatillisten aineiden opettajat ja työpaikkaohjaajat yhdessä tai erikseen tai oppilaitosnäytössä ammatillisten aineiden opettajat.

Koulutusohjelman pakolliset tutkinnonosat

TOTEUTTAMISEN SUUNNITTELU 10 OV

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- toteuttaa ammattialan tavan mukaisia suunnitelmia
- tehdä tarvekartoituksen ja dokumentoida asiakkaan, tuotteen, tilan tai ympäristön tarpeita
- dokumentoida suunnitteluprosessin
- käyttää suunnitelmia vuorovaikutustilanteissa
- arvioida mahdollisuutta toteuttaa suunniteltuja tuotteita tai palveluita
- etsiä yhteistyökumppaneita ja toimia vuorovaikutustilanteissa
- ratkaista suunnitelmien ongelmatilanteita
- työskennellä aikataulun ja sopimusten mukaan.

Tutkinnon osa jakautuu jaksoihin:

5 ov viherrakentamisen kasvien käyttö (rakennetun ympäristön kasvit)

5 ov pihasuunnittelu

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus, ryhmätöet, havaintokäynnit viher- ja kasvillisuusalueilla, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija		
Suunnitteluprosessin toteuttaminen	toteuttaa ohjattuna ammattialan tavan mukaisia suunnitelmia ammattialalle soveltuvilla visuaalisen ilmaisun ja teknisen toteutuksen keinoilla ammattialalle keskeisissä suunnitteluprosessin vaiheissa	toteuttaa ohjattuna esteettisiä ammattialan tavan mukaisia suunnitelmia ammattialalle soveltuvilla visuaalisen ilmaisun ja teknisen toteutuksen keinoilla ammattialalle keskeisissä suunnitteluprosessin vaiheissa	toteuttaa ammattialan tavan mukaan, ohjattuna asiakkaan tavoitteet huomioon ottavia esteettisiä suunnitelmia ammattialalle soveltuvilla visuaalisen ilmaisun ja teknisen toteutuksen keinoilla useisiin suunnitteluprosessin vaiheisiin
Tarvekartoituksen tekeminen ja dokumentointi	selvittää ja dokumentoi ohjattuna ammattialan tavan mukaan asiakkaan, tuotteen, tilan tai ympäristön tarpeita	selvittää ja dokumentoi ammattialan tavan mukaan asiakkaan, tuotteen, tilan tai ympäristön tarpeita ja ideoi ohjattuna sen pohjalta ratkaisuja	selvittää ja dokumentoi ammattialan tavan mukaan asiakkaan, tuotteen, tilan tai ympäristön tarpeita ja ideoi sen pohjalta asiakaslähtöisiä ympäristöön ja kulttuuriin sopivia ratkaisuja
Dokumentointi ja suunnitelmien vuorovaikutteinen käyttö	dokumentoi ohjattuna suunnitteluprosessinsa ja käyttää ohjattuna suunnitelmiaan perusteluina vuorovaikutustilanteissa perustelee ohjattuna suunnitelmien visuaalisia ja teknisiä ratkaisuja käyttötarkoituksen, asiakastoiveiden tai ympäristön suhteen	dokumentoi suunnitteluprosessinsa ja käyttää ohjattuna suunnitelmiaan perusteluina vuorovaikutustilanteissa perustelee suunnitelmien visuaalisia ja teknisiä ratkaisuja käyttötarkoituksen, asiakastoiveiden ja ympäristön suhteen	dokumentoi suunnitteluprosessinsa ja käyttää suunnitelmiaan perusteluina vuorovaikutustilanteissa perustelee suunnitelmien visuaalisia ja teknisiä ratkaisuja käyttötarkoituksen, asiakastoiveiden, ympäristön sekä kulttuurin tai kestävän kehityksen suhteen
Kestävän kehityksen huomioon ottaminen suunnitelmien materiaaliratkaisuissa	arvioi ohjattuna suunnitelmien materiaalisia ratkaisuja suhteessa tuotteen käyttötarkoitukseen ja -ikään tai -ympäristöön.	arvioi ohjattuna suunnitelmien materiaalisia tai visuaalisia ratkaisuja suhteessa tuotteen käyttötarkoitukseen ja -ikään tai -ympäristöön.	arvioi suunnitelmien visuaalisia, materiaalisia ja toteutusmenetelmällisiä ratkaisuja suhteessa tuotteen käyttötarkoitukseen ja -ikään ja -ympäristöön.
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta			
Ammattialan suunnitteluprosessin eri vaiheisiin soveltuvien työmenetelmien, työvälineiden sekä materiaalien valinta ja käyttö	käyttää ammattialan suunnitelmien tekemiseen liittyviä keskeisimpiä työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja keskeisissä ammattialan suunnitteluprosessin vaiheissa, mutta tarvitsee muissa vaiheissa ohjausta käyttää ohjattuna tietotekniikkaa tiedonhallinnan, tallentamisen ja tuottamisen sekä tiedon siirtämisen ja vastaanottamisen välineinä	käyttää ja valitsee ohjattuna ammattialan suunnitelmien tekemiseen liittyviä työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja keskeisissä ammattialan suunnitteluprosessin vaiheissa käyttää ohjattuna ammattialan teknologiaa ja tietotekniikkaa suunnittelussa	käyttää ja valitsee ammattialan suunnitelmien tekemiseen sopivimmat työmenetelmät, työvälineet ja materiaalit ja soveltaa niitä ohjattuna ammattialan suunnitteluprosessin eri vaiheissa käyttää ammattialan teknologiaa ja tietotekniikkaa suunnittelussa
Visuaalisen ilmaisun menetelmien, välineiden ja materiaalien käyttö	käyttää ilmaisussa ammattialan keskeisiä visuaalisia menetelmiä, välineitä ja materiaaleja ja käyttää ohjattuna visuaalisessa ilmaisussaan ammattialan tavan mukaista väri-, muoto- tai tilasommittelua	käyttää ilmaisussa ammattialan keskeisiä visuaalisia menetelmiä, välineitä ja materiaaleja ja käyttää visuaalisessa ilmaisussaan ammattialan tavan mukaista väri-, muoto- tai tilasommittelua ja hyödyntää ajoittain ohjattuna omaa luovuuttaan tai persoonallista ilmaisuaan	käyttää monipuolisesti ja valitsee tarkoituksenmukaiset menetelmät, välineet ja materiaalit visuaaliseen ilmaisuun ja käyttää visuaalisessa ilmaisussaan ammattialan tavan mukaista väri-, muoto- tai tilasommittelua ja hyödyntää ajoittain ohjattuna omaa luovuuttaan ja persoonallista ilmaisuaan
Dokumentoinnin työmenetelmien ja -välineiden käyttö	laatii ohjattuna käsin tai koneella ammattialan tavan mukaisia visuaalisia esityksiä esimerkiksi teknisiä piirroksia, malleja, materiaalinäytteitä, raportteja tai esityskuvia.	laatii käsin tai ohjattuna koneella ammattialan tavan mukaisia visuaalisia esityksiä esimerkiksi teknisiä piirroksia, malleja, materiaalinäytteitä, raportteja tai esityskuvia.	laatii käsin ja koneella ammattialan tavan mukaisia visuaalisia esityksiä esimerkiksi teknisiä piirroksia, malleja, materiaalinäytteitä, raportteja tai esityskuvia.
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta			
Alan määräysten, sopimusten ja toimintatapojen noudattaminen	etsii ohjattuna tietoa tarvitsemistaan säädöksistä, määräyksistä, ohjeista ja toimintatavoista ja käyttää sitä suunnittelussa oh-	etsii tietoa tarvitsemistaan säädöksistä, määräyksistä, ohjeista ja toimintatavoista ja käyttää sitä suunnittelussa	etsii oma-aloitteisesti tietoa alalla yleisesti käytettävistä säädöksistä, määräyksistä, ohjeista ja toimintatavoista sekä käyttää

	jattuna		tietoa suunnittelussa ja soveltaa sitä ohjattuna
Toteutusmenetelmien ja materiaalien käyttö	perustaa suunnitelmansa ammattialan työtapoihin ja materiaaleihin niin, että ohjattuna suunnitelmista tulee toteuttamiskelpoisia	perustaa suunnitelmansa ammattialan työtapoihin ja materiaaleihin niin, että suunnitelmista tulee toteuttamiskelpoisia	perustaa suunnitelmansa ammattialan kulttuuriin ja tietoon sekä työtapojen ja materiaalien soveltamiseen niin, että suunnitelmista tulee toteuttamiskelpoisia
Estetiikan hyödyntäminen materiaali-, rakenne- ja työaparatkaisuissa	ottaa ohjattuna huomioon muoto-, väri- ja tilasommittelun vaikutukset valitessaan ammattialan materiaali-, rakenne- tai työaparatkaisuja.	ottaa huomioon muoto-, väri- ja tilasommittelun sekä tyyli-suuntien vaikutukset valitessaan ammattialan materiaali-, rakenne- tai työaparatkaisuja.	ottaa huomioon muoto-, väri- ja tilasommittelun sekä tyyli-suuntien vaikutukset valitessaan ammattialan materiaali-, rakenne- ja työaparatkaisuja.
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot			
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	arvioi ohjattuna mahdollisuutta toteuttaa suunniteltuja tuotteita tai palveluja	arvioi mahdollisuutta toteuttaa suunniteltuja tuotteita tai palveluja ja tekee tarvittaessa muutoksia ohjeiden mukaan	suunnittelee toteuttamiskelpoisia tuotteita tai palveluja ja arvioi niiden kehittämismahdollisuuksia
Vuorovaikutus ja yhteistyö	noudattaa vuorovaikutustilanteissa niihin annettuja ohjeita	toimii tilanteen vaatimalla tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	etsii tarvittaessa yhteistyökumppaneita ja toimii itsenäisesti vuorovaikutustilanteissa
	toimii yhteistyössä toimeksiantajan/tilaajan aloitteesta	tekee tarvittaessa aloitteellista yhteistyötä toimeksiantajan/tilaajan kanssa	antaa aloitteellisesti tietoa prosessin etenemisestä, keskustelee ja tekee aloitteellisesti yhteistyötä toimeksiantajan/tilaajan kanssa
Ammattietiikka	toimii työssään ammattialan yleisiä tapoja arvostaen	toimii työssään ammatin arvo-perustan mukaisesti	sitoutuu työhönsä ammatin arvoperustan mukaisesti
	toimii ammattialan sopimusten mukaan.	noudattaa ammattialan sopimuksia ja käytäntöjä.	noudattaa vastuullisesti ammattialan sopimuksia ja käytäntöjä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa suunnittelemalla ammattialansa työn tai työkokonaisuuden. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Näyttösuunnitelma

Opiskelijalle laaditaan henkilö- ja tehtäväkohtainen näyttösuunnitelma.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- työprosessin hallinnasta suunnitteluprosessin toteuttaminen ja tarvekartoituksen tekeminen ja dokumentointi tai dokumentointi ja suunnitelmien vuorovaikutteinen käyttö
- työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta ammattialan suunnitteluprosessin eri vaiheisiin soveltuvien työmenetelmien ja -välineiden käyttö ja visuaalisen ilmaisun menetelmien käyttö tai dokumentoinnin työmenetelmien ja -välineiden käyttö ja visuaalisen ilmaisun menetelmien käyttö
- työn perustana olevan tiedon hallinnasta toteutusmenetelmien ja materiaalien käyttö ja estetiikan hyödyntäminen materiaali-, rakenne- ja työaparatkaisuissa
- elinikäisen oppimisen avaintaidoista vuorovaikutus ja yhteistyö sekä ammattietiikka.

Näyttöajankohta:

2 lukuvuoden aikana

Näyttöympäristö:

Oppilaitos

Muu arviointi:

Oppimistehtävät ja kokeet arvioidaan sekä huomioidaan aktiivinen osallistuminen opetukseen.

Arvioijat:

Arvioijina toimivat tutkinnon osaa opettaneet opettajat. Ammattiosaamisen näytön arvioijina toimivat työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt, ammatillisten aineiden opettajat ja työpaikkaohjaajat yhdessä tai erikseen tai oppilaitosnäytössä ammatillisten aineiden opettajat.

PALVELUN TOTEUTTAMINEN 20 OV

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella omaa työtään
- tehdä työsuunnitelmia
- esitellä suunnitelman asiakkaalle sekä tehdä tarjouksen
- toteuttaa palvelun
- toteuttaa työn arvioiden sen muotoa, mittasuhteita ja toteutustapaa sekä viimeistellä työn

- huoltaa työvälineitä
- keskustella toteutuksesta käyttäen ammattiterminologiaa
- ratkaista työtehtävien ongelmatilanteita
- toimia yhteistyössä eri osapuolten kanssa
- noudattaa työturvallisuusmääräyksiä.

Opetusmenetelmät

Ylläpitotyöt 10 ov opiskellaan luokkaopetuksena, opiskeluna työkohteissa ja opintokäyntinä ja työssäoppimalla 10 ov

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta			
Työtehtävän suunnittelu	tekee ohjattuna työsuunnitelman ja suunnittelee ohjattuna omaa työtään	tekee toteuttamiskelpoisia työsuunnitelmia, suunnittelee omaa työtään ja esittelee suunnitelmansa asiakkaalle	tekee toteuttamiskelpoisia työsuunnitelmia, suunnittelee omaa työtään, esittelee suunnitelmansa asiakkaalle sekä tekee ohjattuna sovitun suunnitelman pohjalta tarjouksen
Tavoitteen mukaisen palvelun toteuttaminen	toteuttaa tavoitteen mukaisen palvelun	toteuttaa tavoitteen mukaisen palvelun ohjattuna sovitussa aikataulussa	toteuttaa tavoitteen mukaisen palvelun sekä työskentelee suunnitelmallisesti ja joutuisasti sovituja aikatauluja noudattaen sekä mahdollisista poikkeamista neuvotellen
Itsearviointi	arvioi työskentelyään ja palvelun toteuttamista suhteessa tavoitteisiin.	arvioi työskentelyään ja palvelun toteuttamista suhteessa tavoitteisiin sekä muuttaa toimintaansa ohjeiden mukaisesti.	arvioi ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta			
Työmenetelmien ja -välineiden käyttö	käyttää ohjattuna ammattialan keskeisiä työmenetelmiä, -välineitä, koneita ja laitteita turvallisesti	käyttää ammattialan keskeisiä työmenetelmiä, -välineitä, koneita ja laitteita turvallisesti ja luontevasti sekä palauttaa käyttämänsä välineet ja laitteet paikoilleen	valitsee ja käyttää ammattialan keskeisiä työmenetelmiä, -välineitä, koneita ja laitteita turvallisesti ja luontevasti sekä huoltaa käyttämänsä välineet ja laitteet ja palauttaa ne paikoilleen
Työvälineiden huolto	huoltaa ohjattuna työvälineet, koneet ja laitteet	huoltaa työvälineet, koneet ja laitteet	huoltaa työvälineet, koneet ja laitteet ja kutsuu tarvittaessa paikalle ammattilaisen
Materiaalien taloudellinen käyttö	hankkii ohjattuna käyttötarkoitukseen sopivia materiaaleja ja käyttää ohjattuna niitä taloudellisesti	hankkii ohjattuna käyttötarkoitukseen, -kohteeseen ja tyyliin sopivia materiaaleja ja käyttää niitä taloudellisesti	vertailee ja valitsee ohjattuna sekä hankkii ja käyttää huollettavuudeltaan ja hinnaltaan käyttötarkoitukseen, -kohteeseen ja tyyliin sopivia materiaaleja ja käyttää niitä taloudellisesti
	ratkaisee työhön liittyviä laskutoimituksia.	ratkaisee työhön liittyviä laskutoimituksia ja ohjattuna käyttää niitä päätöksen välineinä.	ratkaisee työhön liittyviä laskutoimituksia ja käyttää niitä päätöksen välineinä.
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta			
Ammattiterminologian käyttö	keskustelee ohjattuna toteutukseen liittyvistä asioista käyttäen ammattiterminologiaa	keskustelee toteutukseen liittyvistä asioista käyttäen ammattiterminologiaa	keskustelee toteutukseen liittyvistä asioista käyttäen ammattiterminologiaa luontevalla tavalla
Estetiikan hyödyntäminen toteutuksessa	toteuttaa työn ohjattuna luovutuskuntoon	toteuttaa työn arvioiden sen muotoa, mittasuhteita ja toteutustapaa sekä viimeistelee työn ohjeiden avulla luovutuskuntoon	toteuttaa työn arvioiden sen muotoa, mittasuhteita ja toteutustapaa sekä viimeistelee työn luovutuskuntoon
Kestävän kehityksen tukeminen työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien käytössä ja materiaalien lajittelussa	käyttää ohjattuna työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja, jotka tukevat kestävä kehitystä ja lajittelee työssä syntyviä jätteitä.	käyttää työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja, jotka tukevat kestävä kehitystä ja lajittelee ja käsittelee työssä syntyviä jätteitä.	käyttää työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja, jotka tukevat kestävä kehitystä ja lajittelee, käsittelee ja uusiokäyttää työssä syntyviä jätteitä.
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot			
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee ohjattuna työtehtävissä syntyviä ongelmatilanteita	ratkaisee työtehtävissä syntyviä ongelmatilanteita	ratkaisee työtehtävissä syntyviä ongelmatilanteita ja tekee

			valintoja ja päätöksiä
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii työssään ohjattuna yhteistyössä työyhteisön tai työmaan eri osapuolten kanssa	toimii työssään yhteistyössä työyhteisön tai työmaan eri osapuolten kanssa ohjattuna asiakkaan kanssa	toimii työssään omaaloitteisesti yhteistyössä työyhteisön tai työmaan eri osapuolten sekä asiakkaan kanssa
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja	noudattaa työaikoja ja käyttää työajan tarkoituksenmukaisesti	noudattaa työaikoja ja käyttää työajan tarkoituksenmukaisesti sekä toimii vastuullisesti tavoitteen saavuttamiseksi sovitussa aikataulussa
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	toimii työturvallisuusmääräysten mukaisesti	toimii työturvallisuusmääräysten mukaisesti, tuo esiin työturvallisuusriskit	toimii työturvallisuusmääräysten mukaisesti, tuo esiin työturvallisuusriskit sekä ehkäisee vaaratilanteiden syntymistä
	huolehtii pyydettyä työympäristön siisteydestä.	huolehtii työympäristön siisteydestä.	huolehtii työympäristön siisteydestä ja viihtyisyydestä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa toteuttamalla ammattialansa työkokonaisuuden tai palvelun. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Näyttösuunnitelma

Opiskelijalle laaditaan henkilö- ja tehtäväkohtainen näyttösuunnitelma.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- työprosessin hallinnasta tavoitteen mukaisen palvelun toteuttaminen ja itsearviointi
- työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta paitsi työvälineiden huolto
- työn perustana olevan tiedon hallinnasta ammattiterminologian käyttö ja estetiikan hyödyntäminen toteutuksessa
- elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Näyttöajankohta

2 lukuvuoden aikana

Näyttöympäristö

Työssäoppimispaikka

Muu arviointi

Aktiivinen osallistuminen opetukseen ja asenne työn tekemiseen.

Arvioijat

Arvioijina toimivat tutkinnon osaa opettaneet opettajat. Ammattiosaamisen näytön arvioijina toimivat työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt, ammatillisten aineiden opettajat ja työpaikkaohjaajat yhdessä tai erikseen tai oppilaitosnäytössä ammatillisten aineiden opettajat.

Valinnaiset tutkinnon osat

TILAUSTYÖN VALMISTAMINEN 10 OV

Ammattitaitovaatimukset

- Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa
- neuvotella toimeksiantajan / tilaajan kanssa tilaustyön toteuttamisesta
- suunnitella ammattialan tilaustyövalmistusta
- organisoida ammattialan tilaustyövalmistusta
- hinnoitella tilaustyön
- aikatauluttaa tilaustyön
- valmistaa ammattialan tilaustyön asiakkaalle
- viimeistellä tilaustyön
- noudattaa kestävä kehityksen periaatteita ammattityössä
- noudattaa työn tekemisestä annettuja työturvallisuusohjeita.

Opetusmenetelmät

Projektityö, työssäoppiminen

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		

Tilaustyön suunnittelu	ottaa vastaan tilauksen ja suunnittelee ohjattuna työtä	ottaa vastaan tilauksen ja tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman	ottaa vastaan tilauksen, tekee loogisesti etenevän työsuunnitelman sekä muuttaa sitä tarpeen vaatiessa
Tilaustyön valmistaminen	valmistaa ohjattuna tilaajan laatuvaatimusten mukaisen tuotteen sekä noudattaa työaikoja ja aikatauluja	valmistaa tilaajan laatuvaatimusten mukaisen tuotteen, työskentelee suunnitelmallisesti ja noudattaa työaikoja ja aikatauluja	valmistaa tilaajan laatuvaatimusten mukaisen tuotteen, työskentelee suunnitelmallisesti ja noudattaa työaikoja ja sovitut aikatauluja sekä neuvottelee poikkeamista
Hinnoittelu	laskee materiaalien kulutuksen ja tekee ohjattuna hinta-arvion materiaalikustannuksista.	laskee materiaalien kulutuksen, tekee hinta-arvion materiaalikustannuksista ja arvioi ohjattuna työhön käytettävän ajan.	laskee materiaalien kulutuksen, tekee hinta-arvion kokonaiskustannuksista ja tekee tarjouksen, joka sisältää materiaalikustannukset ja työhön käytettävän ajan.
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta			
Työmenetelmien ja -välineiden valinta	valitsee ohjattuna työhön sopivat työmenetelmät, -välineet, koneet ja laitteet	valitsee työhön sopivat työmenetelmät, -välineet, koneet ja laitteet sekä kehittää valmistustaitoaan	valitsee työhön sopivat työmenetelmät, -välineet, koneet ja laitteet sekä kehittää valmistustaitoaan ja valmistustaidon nopeutta
Materiaalien valinta	valitsee ohjattuna työhön sopivat materiaalit sekä käyttää niitä taloudellisesti.	valitsee käyttötarkoitukseen sopivat materiaalit sekä käyttää niitä taloudellisesti.	valitsee huollettavuudeltaan ja hinnaltaan käyttötarkoitukseen sopivat materiaalit ja käyttää niitä taloudellisesti.
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta			
Ammattiterminologian ja työsuunnitelmien käyttö	keskustelee ohjattuna valmistukseen liittyvistä asioista käyttäen ammattiterminologiaa	keskustelee valmistukseen liittyvistä asioista käyttäen ammattiterminologiaa ja lukee ohjeiden avulla työsuunnitelmia	keskustelee valmistukseen liittyvistä asioista käyttäen ammattiterminologiaa ja lukee sekä laatii työsuunnitelmia
Valmistusmenetelmän valinta	valitsee ohjattuna työhön soveltuvan valmistusmenetelmän	valitsee työhön soveltuvan valmistusmenetelmän ja arvioi ohjeiden avulla valinnan vaikutusta tuotteen toimivuuteen, kestävyys-teen, ulkonäköön, laatuun tai hintaan	valitsee työhön soveltuvan valmistusmenetelmän ja arvioi ohjeiden avulla valinnan vaikutusta tuotteen toimivuuteen, kestävyys-teen, ulkonäköön, laatuun ja hintaan
Kestävän kehityksen huomioon ottaminen omassa työskentelyssä	käyttää ohjattuna elinkaariajattelun huomioon ottavia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja.	käyttää elinkaariajattelun huomioon ottavia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja.	käyttää elinkaariajattelun huomioon ottavia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja ja kehittää ohjattuna toimintaansa.
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot			
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee ohjattuna työtehtävissä syntyneitä ongelmatilanteita	ratkaisee työtehtävissä syntyneitä ongelmatilanteita ja tekee valintoja	ratkaisee työtehtävissä syntyneitä ongelmatilanteita sekä tekee valintoja ja päätöksiä
Vuorovaikutus ja yhteistyö	noudattaa vuorovaikutustilanteisiin annettuja ohjeita toimiesseen toimeksiantajan /tilaajan kanssa	toimii tilanteen vaatimalla tavalla työskennellessään toimeksiantajan / tilaajan kanssa	ilmaisee selkeästi asiansa ja tuo rakentavasti esille erilaisia näkökantoja työskennellessään toimeksiantajan / tilaajan kanssa
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työssään annettuja työturvallisuusohjeita, huolehtii työympäristön siisteydestä ja välttää riskejä työssään	noudattaa työssään annettuja työturvallisuusohjeita sekä huolehtii työympäristön siisteydestä, välttää riskejä työssään ja ottaa työssään huomioon työyhteisön muut jäsenet	noudattaa työssään työturvallisuusohjeita, havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä sekä huolehtii työympäristön siisteydestä, välttää riskejä työssään ja ottaa työssään huomioon työyhteisön muut jäsenet
	käyttää ohjattuna turvallisia ja sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian.	käyttää ohjeiden avulla turvallisia ja sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian.	käyttää oma-aloitteisesti turvallisia ja sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa toimimalla ammattialan ammattitaitovaatimusten mukaisessa tilaustyötehtävässä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Näyttösuunnitelma

Opiskelijalle laaditaan henkilö- ja tehtäväkohtainen näyttösuunnitelma.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- työprosessin hallinnasta tilaustyön valmistaminen
- työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- työn perustana olevan tiedon hallinnasta ammattiterminologian ja työsuunnitelmien käyttö
- elinikäisen oppimisen avaintaidoista terveys, turvallisuus ja toimintakyky.
- Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

Näyttöajankohta:

3 lukuvuoden aikana

Näyttöympäristö:

Oppilaitos ja/tai työssäoppimispaikka

Muu arviointi:

Oppimistehtävät sekä projektit ja aktiivinen osallistuminen opetukseen.

Arvioijat:

Arvioijina toimivat tutkinnon osaa opettaneet opettajat. Ammattiosaamisen näytön arvioijina toimivat työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt, ammatillisten aineiden opettajat ja työpaikkaohjaajat yhdessä tai erikseen tai oppilaitosnäytössä ammatillisten aineiden opettajat.

VIHERALUEIDEN KIVITÖIDEN TEKEMINEN 10 OV**Ammattitaitovaatimukset**

Opiskelija

- rakentaa ulkoalueiden betoni- ja luonnonkivipäälysteitä
- rakentaa kivimuureja kivi- tai betonimateriaaleista
- rakentaa ulkoportaita kivi- tai betonimateriaaleista
- asentaa vesikouruja sekä reunatukia ja -kiviä
- työstää betoni- ja kivimateriaaleja
- lajitella jätteitä ja huolehtia kierrätyksestä
- ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- käyttää henkilökohtaisia suojaimeja ja ylläpitää työkykyä
- edistää kestäväen kehityksen toimintatapoja.

Tutkinnon osa jakautuu:

5 ov Betonituotteiden tuntemus, asentaminen ja työstäminen

5 ov Luonnonkivituotteiden tuntemus, asentaminen ja työstäminen

Opetusmenetelmät:

Työhallissa ja työpaikoilla työskentely sekä luokkaopetus

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija		
Kivi- ja betonipäälysteiden ja vesikourujen asentaminen sekä portaiden ja muurien rakentaminen	suunnittelee työtään ohjattuna tutuissa tilanteissa	suunnittelee työtään ja selviytyy muuttuvissa tilanteissa	suunnittelee työtään, selviytyy muuttuvissa tilanteissa ja kehittää työtapojaan
	tekee ohjattuna suunnitelmien mukaisia rakentamistöitä	tekee suunnitelmien mukaisia rakentamistöitä tutuissa työtilanteissa	tekee suunnitelmien mukaisia rakentamistöitä tehokkaasti ja järjestelmällisesti ja tekee myös muita kuin annettuja työtehtäviä
	arvioi työnsä onnistumista	arvioi työnsä onnistumista työn kuluessa ja selviytyy muuttuvista tilanteista oma-aloitteisesti	arvioi työnsä onnistumista ja perustelee arviotaan
Kestävällä tavalla toimiminen viheralueiden kivitöissä	käyttää alkuohjauksen jälkeen ekologisesti kestäviä materiaaleja	käyttää ekologisesti kestäviä materiaaleja	vertailee eri materiaaleja ja suosii ekologisesti kestävien materiaalien käyttöä
	lajittelee ja kierrättää ohjattuna syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, koneiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää ohjeiden mukaan syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, koneiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden.	lajittelee ja kierrättää syntyviä jätteitä sekä ottaa huomioon valinnoissaan materiaalien, koneiden, välineiden ja menetelmien ympäristöystävällisyyden ja kehittää toimintaa kestävämpään suuntaan.
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta			

Koneiden ja työkalujen käyttäminen viheralueiden kivitöissä	käyttää ohjattuna tai ryhmässä toimien yleisimpiä kivityökoneita ja -työkaluja tutuissa työtilanteissa	käyttää alkuohjauksen jälkeen kivityökoneita ja -työkaluja tutuissa työtilanteissa	valitsee työhön soveltuvat kivityökoneet ja -työkalut ja käyttää niitä vaihtelevissa työtilanteissa
Materiaalien käyttäminen ja työstäminen viheralueiden kivitöissä	käyttää ja varastoi ohjattuna tai ryhmässä toimien materiaaleja tutuissa työtilanteissa	käyttää ja varastoi materiaaleja tutuissa työtilanteissa	valitsee työhön tarkoituksenmukaiset materiaalit ja käyttää ja varastoi niitä vaihtelevissa olosuhteissa
	työstää ohjattuna betoni- ja luonnonkiviä turvallisesti tutuissa työtilanteissa	työstää betoni- ja luonnonkiviä turvallisesti tutuissa työtilanteissa	työstää betoni- ja luonnonkiviä turvallisesti vaihtelevissa työtilanteissa
	käsittelee jättemateriaaleja ohjeiden mukaisesti tutuissa työtilanteissa tarviten ajoittain ohjausta	käsittelee jättemateriaaleja ohjeiden mukaisesti tutuissa työtilanteissa	käsittelee jättemateriaaleja ohjeiden mukaisesti vaihtelevissa työtilanteissa
Mittaustöiden tekeminen viheralueiden kivitöissä	tekee ohjattuna tai ryhmän mukana tarvittavat mittaukset.	tekee ohjeiden mukaan tarvittavat mittaukset.	tekee tarvittavat mittaukset ja havaitsee suunnitelmissa mahdollisesti esiintyvät mittavirheet.
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta			
Viheralueiden kivitöiden suunnitelmien tulkinta	tulkitssee ohjattuna tai ryhmän mukana tuttuihin työtilanteisiin liittyviä suunnitelmia	tulkitssee suunnitelmia	tulkitssee erilaisia suunnitelmia ja havaitsee niissä mahdollisesti esiintyvät virheet
Viheralueiden kivitöiden työselitysten lukeminen	tutustuu kivitöihin liittyviin työselityksiin alkuohjauksen jälkeen.	lukee kivitöihin liittyvät työselitykset.	lukee kivitöihin liittyvät työselitykset ja osaa laatia niitä.
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot			
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee usein toistuvat ongelmat	ratkaisee tavanomaiset ongelmat töissä ja arvioi ongelmiin liittyviä syitä	ratkaisee yleisimmät ongelmatilanteet töissä ja välttää ongelmien toistumisen muuttamalla toimintatapaa
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa annettujen ohjeiden mukaan	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tilanteen vaatimalla tavalla	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tilanteen vaatimalla tavalla ja tuo rakentavasti esille oman näkökantansa
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja työohjeita	noudattaa työaikoja ja työohjeita	noudattaa työaikoja ja työohjeita
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työstä annettuja työsuojeluohjeita ja omaa tulityötaitoja.	noudattaa työstä annettuja työsuojeluohjeita ja huomioi työympäristön turvallisuuden ja omaa tulityötaitoja.	noudattaa työstä annettuja työsuojeluohjeita ja huomioi työympäristön turvallisuuden sekä tiedottaa havaitsemistaan vaaroista ja omaa tulityötaitoja.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä betoni- tai kivirakenteisiin liittyviä töitä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Näyttösuunnitelma

Opiskelijalle laaditaan henkilö- ja tehtäväkohtainen näyttösuunnitelma.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- työprosessin hallinta kokonaan
- työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- työn perustana olevan tiedon hallinnasta viheralueiden kivitöiden suunnitelmien tulkinta
- elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Näyttöajankohta:

2 lukuvuoden aikana

Näyttöympäristö:

Oppilaitos ja/tai työssäoppimispaikka

Muu arviointi:

Teoriakoe ja aktiivinen osallistuminen opetukseen.

Arvioijat:

Arvioijina toimivat tutkinnon osaa opettaneet opettajat. Ammattiosaamisen näytön arvioijina toimivat työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt, ammatillisten aineiden opettajat ja työpaikkaohjaajat yhdessä tai erikseen tai oppilaitosnäytössä ammatillisten aineiden opettajat.

YMPÄRISTÖRAKENTAMINEN 10 OV

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

- ymmärtää ympäristörakentamisen merkityksen ja tuntee siinä käytettävät rakennusmateriaalit
- on selvillä maaperän ominaisuuksien vaikutuksesta rakentamiseen ja osaa rakentaa alus- ja päällysrakenteet työselitysten ja laatuvaatimuksien mukaan
- ymmärtää kasvillisuuden ja rakenteiden suojausten merkityksen ja osaa tehdä tarvittavat suojaustoimenpiteet
- osaa rakentaa sade- ja sulamisvesien kuivatukseen liittyviä rakenteita ja tietää maastomuotoilun merkityksen kuivatuksen kannalta
- tuntee maarakennustöiden perustekniikat, osaa käyttää peruskoneita ja rakentaa päällystealueita eri tekniikoilla
- osaa rakentaa ympäristörakenteita eri materiaaleista ja pystyttää viheralueille sijoittuvia kalusterakenteita
- tulkita työpiirustuksia ja laatia pienimuotoisia työpiirustuksia.
- pystyy laatimaan ympäristörakentamiseen liittyviä kustannuslaskelmia ja pienimuotoisia urakkatarjouksia sekä tallentamaan työtiedot kustannusseurantaa varten
- hallitsee ympäristörakentamisessa tarvittavat mittausmenetelmät ja osaa merkitä rakennettavan alueen
- tuntee työmaalogistiikan perusteet ja osaa soveltaa niitä työssään
- osaa rakentaa leikkialueita ja pystyttää leikkivälineet turvallisuussuosituksen mukaan
- tiedostaa ympäristörakentamisen peruskorjauksen merkityksen ja osaa suunnitella ja toteuttaa tarvittavat peruskorjaustoimenpiteet
- osaa palvella asiakkaita ja toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä kommunikoida ammatillisissa kysymyksissä myös muulla kuin omalla äidinkielellään
- osaa käyttää työssään tietotekniikkaa ja pyrkii kehittämään työtapoja ja -menetelmiä sekä toimimaan taloudellisesti ja ympäristöä säästään
- ottaa työturvallisuusnäkökohdat huomioon työssään

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus, harjoitukset, työssäoppiminen, aktiivinen osallistuminen.

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työn suunnittelua, työsuorituksen arviointia ja oman toiminnan kehittämistä.	suunnittelee työtään, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	suunnittelee oman työnsä	suunnittelee itsenäisesti vastuulleen olevia töitä ja tehtäviä
	arvioi työnsä onnistumista	arvioi työnsä onnistumista työn kuluessa ja selviytyy uusista ja muuttuvista tilanteista omaloitteisesti	arvioi työnsä onnistumista, perustelee arviotaan ja arvioi sekä kehittää työskentelytapojaan ja työympäristöönsä
Työkokonaisuuden toteuttaminen, itsenäisyys ja vastuullisuus	toimii tutuissa työtehtävissä	ottaa huomioon työskentelynsä työnsä kokonaisuuden	ottaa huomioon työnsä kokonaisuuden toimintaympäristönsä ja oman työnsä osana sitä
	työskentelee siten, että työn lopputulos on hyväksyttävissä työn suunnitelman tai laatutavoitteiden mukaisesti	työskentelee siten, että työn lopputulos sisältää työtehtävän erityisvaatimuksia	työskentelee työpaikan erityisvaatimusten mukaisesti siten, että työn lopputulos on tavoitteiden mukainen
	tarvitsee työvaiheissa etenemisessä ajoittaista ohjausta	etenee sujuvasti työvaiheesta toiseen	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti sovittaen työnsä työympäristön muuhun toimintaan
	noudattaa työohjeita, työaikoja, sopimuksia sekä neuvottelee poikkeamista	tekee annetut tehtävät omatoimisesti ja huolehtii työtehtävistään alusta loppuun ja vastaa omasta työsäädöstään	tekee omalla vastuualueellaan omatoimisesti muitakin kuin annettuja työtehtäviä
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta			
Työmenetelmän ja työvälineiden sekä materiaalien valinta ja käyttö.	käyttää työhönsä liittyviä keskeisimpiä työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja toistuvissa työtilanteissa, mutta tarvitsee joidenkin osalta ohjausta)	käyttää työhönsä liittyviä työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja omatoimisesti työtilanteissa	valitsee työhönsä sopivimmat työmenetelmät, työvälineet ja materiaalit ja käyttää niitä sujuvasti vaihtelevissa työtilanteissa
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta			
Arvioidaan työssä tarvittavan tiedon hallintaa ja soveltamista.	käyttää tavallisimpien menetelmien, välineiden ja materiaalien käytön perustana olevaa tietoa toistuvissa työtilanteissa mutta tarvitsee ohjausta tiedon hankinnassa ja soveltamisessa	hankkii ja käyttää työssä tarvittavaa tietoa omatoimisesti	hankkii ja käyttää itsenäisesti tietoa työssään vaihtelevissa työtilanteissa ja perustelee työhön liittyviä ratkaisujaan hankkimansa tiedon pohjalta
4. Elinikäisen oppimisen			

avaintaidot			
Vuorovaikutus ja yhteistyö Arvioidaan toimintaa vuorovai- kutus-tilanteissa ja yhteistyöky- kyä.	noudattaa vuorovaikutustilan- teisiin annettuja ohjeita toimies- saan omassa oppimis- ja työyh- teisössään	toimii tilanteen vaatimalla taval- la omassa oppimis- ja työyhteis- össään erilaisissa vuorovaiku- tustilanteissa	ilmaisee selkeästi asiansa ja tuo rakentavasti esille erilaisia nä- kökantoja
	tekee työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	tekee omatoimisesti työyhteis- össä vastuullaan olevat tehtä- vät	toimii vastuullisesti, yhteistyöky- kyisesti ja tasavertaisesti erilais- ten ihmisten kanssa työyhteisön ja ryhmän jäsenenä
	toimii tutussa työyhteisössä ja ryhmässä ja pyytää tarvitsee- saan apua muilta	toimii erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä ja ryhmässä	tukee ja auttaa muita sekä ottaa työssään huomioon seuraavan työvaiheen ja työntekijän
Terveys, turvallisuus ja toimin- takyky Arvioidaan terveyttä ylläpitävää ja turvallista toimintaa sekä toi- mintakyvyn ylläpitoa.	noudattaa työstä annettuja tur- vallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen tai muille	noudattaa työyhteisön ohjeita ja ottaa työssään huomioon työyh- teisön jäsenten ja työympäris- tön turvallisuuden	noudattaa työyhteisön ohjeita ja ottaa työssään huomioon työyh- teisön jäsenten ja työympäristön turvallisuuden
	varmistaa turvallisuuden ohjei- den mukaisesti	varmistaa turvallisuuden	varmistaa turvallisuuden ja tie- dottaa havaitsemistaan vaarois- ta ja riskeistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä
	työskentelee pääsääntöisesti ergonomisesti oikein	työskentelee ergonomisesti oi- kein	käyttää turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työ- menetelmiä ottaen huomioon ergonomian

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä ympäristörakentamiseen liittyviä töitä. Työtä tehdään siinä laa-
juudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Näyttösuunnitelma

Opiskelijalle laaditaan henkilö- ja tehtäväkohtainen näyttösuunnitelma.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- työprosessin hallinta kokonaan
- työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- työn perustana olevan tiedon hallinnasta viheralueiden kivitöiden suunnitelmien tulkinta
- elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Näyttöajankohta:

3 lukuvuoden aikana

Näyttöympäristö:

Oppilaitos ja/tai työssäoppimispaikka

Muu arviointi:

Teoriakoe ja aktiivinen osallistuminen opetukseen.

Arvioijat:

Arvioijina toimivat tutkinnon osaa opettaneet opettajat. Ammattiosaamisen näytön arvioijina toimivat työssäoppimissuunnitelmassa
nimetyt henkilöt, ammatillisten aineiden opettajat ja työpaikkaohjaajat yhdessä tai erikseen tai oppilaitosnäytössä ammatillisten ai-
neiden opettajat.

YRITYSTOIMINTA 10 OV

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

- arvioida oman osaamisensa, (tuotteen tai palvelun) tuotteistamismahdollisuuksia
- selvittää perustettavan yrityksen liiketoimintaympäristöä
- kartoittaa ja hankkia yhteistyöyrityksiä ja -kumppaneita
- etsiä, tunnistaa ja arvioida yrityksen toimintamahdollisuuksia
- valita taloudellisesti kannattavan liikeidean sekä kehittää toiminta-ajatuksen
- laatia yritykselle liiketoimintasuunnitelman
- suunnitella yrityksen talouden hoidon ja selvittää yrityksen toiminnan edellyttämät resurssit
- esitellä liiketoiminta- ja taloussuunnitelman yritysneuvontapalveluiden tuottajille ja rahoittajille
- neuvotella yrityksen toimintamahdollisuuksista ja rahoituksesta
- suunnitella yrityksen tuotteiden valmistamisen tai palvelun tarjonnan
- tehdä ja raportoida markkinointisuunnitelman ja päättää markkinointitoimenpiteistä

- tehdä yrityksen tarvitsemat logistiset ratkaisut
- tehdä yrityksen riskienhallinta-analyysin
- suunnitella kannattavan liiketoiminnan toteutuksen ja ydintehtävät
- valita yritysmuodon, perustaa yrityksen ja lopettaa sen toiminnan.

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus, harjoitustehtävät, aktiivinen osallistuminen

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija		
Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	suunnittelee opastettuna yrityksen toiminnan	suunnittelee yrityksensä toimintaa ja toimii oma-aloitteisesti ja vastuullisesti	suunnittelee yrityksensä toimintaa innovatiivisesti ja toimii oma-aloitteisesti, vastuullisesti ja kannustavasti
Työn kokonaisuuden hallinta	etenee opastettuna työskentelyssään järjestelmällisesti hankkii opastettuna yhteistyöyrityksen	etenee työskentelyssään järjestelmällisesti ja sujuvasti hankkii yhteistyötahoja ja toimii yhteistyöverkostoissa	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti hankkii yhteistyötahoja ja hyödyntää yhteistyöverkostoja toiminnan kehittämisessä
Laadukas toiminta	toimii työelleen asetettujen laatu- tavoitteiden mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella toimii palveluhenkisesti.	toimii asetettujen laatu- tavoitteiden mukaisesti ja arvioi omaa toimintaansa niiden saavuttamisessa toimii palveluhenkisesti ja asiakastytyväisyyttä edistävästi.	toimii asetettujen laatu- tavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi toimii palveluhenkisesti ja asiakastytyväisyyttä edistävästi.
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta			
Teknologian ja tietotekniikan käyttö	käyttää tavanomaisia yrityksen- sä perustamisessa tarvittavia työvälineitä, kuten laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	käyttää yrityksen perustamisessa tarvittavia työvälineitä, kuten laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	käyttää itsenäisesti yrityksen perustamisessa tarvittavia työvälineitä, kuten laitteita ja koneita sekä tietokonetta ja ohjelmistoja toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta			
Tuotteistamismahdollisuuksien arviointi	hyödyntää opastettuna tuotteistamisessa oman alan mahdollisuuksia yritystoimintaan etsii opastettuna erilaisista verkostoista saatavaa tietoa kartoittaa ohjattuna alalla toimivia yrityksiä ja tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan	hyödyntää tuotteistamisessa oman alan tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan etsii erilaisista verkostoista saatavaa tietoa kartoittaa alalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan	hyödyntää tuotteistamisessa oman alan tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan hyödyntää eri verkostoista saatavaa tietoa kartoittaa alalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan
Liiketoimintaympäristön selvittäminen	seuraa ohjattuna alan kehitystä yritystoiminnan aloittamisen kannalta arvioi opastettuna mahdollisuuksiaan yrittäjänä	seuraa alan kehitystä yritystoiminnan aloittamisen kannalta arvioi mahdollisuuksiaan yrittäjänä	seuraa alan kehitystä ja kehitysnäkymiä yritystoiminnan aloittamisen kannalta arvioi itsenäisesti mahdollisuuksiaan yrittäjänä ja asettaa itselleen kehittymistavoitteita
Liikeidean valinta	selvittää opastettuna perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia hakee ohjattuna tietoa keskeisiltä viranomaisilta hankkii ohjattuna yrityksensä toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan, myydään ja talous hoidetaan	selvittää ja raportoi perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia hakee tietoa keskeisiltä viranomaisilta hankkii yrityksensä toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa hankintaan mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan, markkinoidaan, myydään ja talous hoidetaan	selvittää ja raportoi perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia hakee itsenäisesti tietoa keskeisiltä viranomaisilta hyödyntää yrityksensä toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa siitä, miten tuote tai palvelu tuotetaan, markkinoidaan, myydään ja talous hoidetaan
Liiketoimintasuunnitelman laatiminen	hankkii ohjattuna yrityksensä logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa käyttää ohjattuna yrityksensä riskienhallinta-analyysissä tarvittavaa tietoa hankkii ohjattuna tietoa yrityk-	hankkii yrityksensä logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa käyttää yrityksensä riskienhallinta-analyysissä tarvittavaa tietoa hankkii tietoa yrityksensä perus-	hyödyntää yrityksensä logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa soveltaa yrityksensä riskienhallinta-analyysissä tarvittavaa tietoa hankkii tietoa yrityksensä perus-

	sensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut	tamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut	tamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut
	hankkii ohjattuna tietoa yrittäjän osuudesta kirjanpidossa ja tuloksen tulkinnasta	hankkii tietoa yrittäjän osuudesta kirjanpidossa ja yrityksen tuloksen tulkinnasta	hankkii tietoa yrittäjän osuudesta kirjanpidossa ja yrityksen tuloksen ja taseen tulkinnasta
	hakee ohjattuna tietoa keskeisistä tuotteista, palveluista ja sopimuksia koskevista säädöksistä	hakee tietoa keskeisestä tuotteista, palveluista ja sopimuksia koskevasta lainsäädännöstä ja säädöksistä	soveltaa keskeistä tuotteita, palveluista ja sopimuksia koskevaa lainsäädäntöä ja muita säädöksiä
Yritysmuodon valinta sekä yrityksen perustaminen ja lopettaminen	valitsee ohjattuna yritykselle yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamis- ja lopettamisasiakirjat.	valitsee yritykselle yritysmuodon, laatii yrityksen perustamis- ja lopettamisasiakirjat.	valitsee yritykselle yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamis- ja lopettamisasiakirjat.
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot			
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tekee ohjattuna päätöksiä	tekee valintoja ja päätöksiä	tekee perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yrityksen toiminnan kehittämiseksi
	arvioi opastettuna omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi oma-aloitteisesti omaa toimintaansa ja työnsä sekä yritystoiminnan etenemistä
Vuorovaikutus ja yhteistyö	neuvottelee opastettuna yhteistyöstä sidosryhmien kanssa	neuvottelee yhteistyöstä sidosryhmien kanssa	neuvottelee innovatiivisesti yhteistyöstä sidosryhmien kanssa
Ammattietiikka	noudattaa ohjattuna yritystoiminnan suunnittelussa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja	noudattaa yritystoiminnan suunnittelussa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja	noudattaa yritystoiminnan suunnittelussa taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	tekee ohjattuna suunnitelmia alansa työturvallisuusohjeiden noudattamisesta yrityksessään	tekee suunnitelmia alansa työturvallisuusohjeiden noudattamisesta yrityksessään	tekee oma-aloitteisesti suunnitelmia alansa työturvallisuusohjeiden noudattamisesta yrityksessään
	tekee ohjattuna suojautumissuunnitelmia työhön ja työympäristöön liittyvistä vaaroista.	tekee suojautumissuunnitelmia yrityksessä tehtävään työhön ja työympäristöön liittyvistä vaaroista.	tekee suojautumissuunnitelmia oma-aloitteisesti yrityksessä tehtävään työhön ja työympäristöön liittyvistä vaaroista.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa suunnittelemalla oman alansa yrityksen toiminnan ja toimimalla yhteistyössä - tai partneriyrityksen ja eri sidosryhmien kanssa.

Näyttösuunnitelma

Opiskelijalle laaditaan henkilö- ja tehtäväkohtainen näyttösuunnitelma.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan kokonaan

- työprosessin hallinta
- työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien hallinta
- työn perustana olevan tiedon hallinta
- elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

Näyttöajankohta:

3 lukuvuoden aikana

Näyttöympäristö:

Oppilaitos ja/tai työssäoppimispaikka

Muu arviointi:

Teoriakoe ja aktiivinen osallistuminen opetukseen.

Arvioijat:

Arvioijina toimivat tutkinnon osaa opettaneet opettajat. Ammattiosaamisen näytön arvioijina toimivat työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt, ammatillisten aineiden opettajat ja työpaikkaohjaajat yhdessä tai erikseen tai oppilaitosnäytössä ammatillisten aineiden opettajat.

Ammatillisiin tutkinnon osiin sisältyvä opinnäyte

Ammattitaitoa osoittava opinnäyte sisältyy ammatilliseen peruskoulutukseen. Opiskelija suunnittelee ja tekee omaa osaamistaan kokoavan opinnäytteen, joka voi olla esimerkiksi tuote, työnäyte, portfolio tai esitys. Opiskelija tunnistaa keskeiset ammatilliset vah-

vuutensa ja kehittää opinnäytettä tehdessään luovuuttaan, innovatiivisuuttaan sekä edistää ammatillista kasvuaan. Hän esittelee ja arvioi opinnäytteensä sekä sen suunnittelun ja toteutuksen. Opiskelija edistää opinnäytteellä omaa työllistymistään. Tutkinnon osia opettaneet opettajat arvioivat opinnäytteen osana ammatillisia opintoja. Opinnäytteestä merkitään päättötodistukseen laajuus ja nimi.

AMMATTITAITOA TÄYDENTÄVÄT TUTKINNON OSAT, 20 OV

Pakolliset tutkinnon osat

ÄIDINKIELI, 4 OV

Tavoitteet

Opiskelija

Äidinkieli 1, 1 ov Tiedonhankinta

- hankkii eri tavoilla tietoa eri lähteistä sekä välittää sitä suullisesti ja kirjallisesti
- arvioi omaa äidinkielen taitoaan ja kehittää sitä jatkuvasti

Äidinkieli 2, 1 ov Vuorovaikutus

- viestii ja toimii vuorovaikutustilanteissa siten, että hän kykenee harjoittamaan ammattiaan, osallistumaan työelämään, toimimaan aktiivisena kansalaisena ja hakeutumaan jatko-opintoihin
- osaa toimia erilaisissa ammattialansa vuorovaikutustilanteissa, joista esimerkkinä asiakastilanteissa toimiminen
- hallitsee ammattialansa erilaiset puheviestintätilanteet esimerkiksi työsuorituksen ja käsi- ja taideteollisuusalan opinnäytteen esittelyyn
- hyödyntää käsi- ja taideteollisuusalan ammattilehtiä ja muita viestintävälineitä
- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan ja osallistuu rakentavasti työpaikkansa viestintään.

Äidinkieli 3, 1 ov Ammattialan kieli

- hallitsee työelämässä tarvittavat ammattialan tekstitaidot kuten esim. erilaiset selvitykset, dokumentoinnit ja yritystoiminnassa tarvittavan kauppa- ja kirjallisuuden vaihtamisen
- osaa laatia ammattialansa ja yhteisönsä tavallisimmat kirjalliset työt kuten työsuunnitelmat, tarjoukset ja sopimukset
- osaa toimia työnhakutilanteissa ja laatia työpaikanhakuun liittyvät asiakirjat
- ymmärtää ammattialaansa liittyvien tekstien kuten työselitysten, -suunnitelmien ja käyttöohjeiden keskeiset käsitteet, olennaisen sisällön ja tarkoituksen

Äidinkieli 4, 1 ov Kieli ja kulttuuri

- osaa toimia monikulttuurisessa ja monikielisessä ympäristössä
- tulkitsee erilaisia tekstilajeja ja kaunokirjallisuutta
- käyttää ja hyödyntää mediaa kriittisesti ja tuntee lähteiden käytön periaatteet

Opetusmenetelmät

Suullisia ja kirjallisia harjoituksia, paritehtäviä, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Tiedonhankinta	hakee ohjatusti ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä	hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää luotettavia tekstejä	hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi niiden luotettavuutta
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisen tekstin päätarkoituksen ja osaa yhdistää sen tietoja omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa	ymmärtää tekstin tarkoituksen ja pääsisällön sekä osaa yhdistää ja vertailla sen yksityiskohtia omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa suhteuttaen	ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman että yksityiskohtien merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa
Kirjallinen viestintä	kirjoittaa ohjatusti ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä tuntee oikeinkirjoituksen perusasioita laatii ohjatusti ja mallin mukaan asiakirjat käyttää mallin mukaan tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia	kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä käyttää sujuvaa lause- ja virkerakennetta ja jaksottaa tekstiä laatii asianmukaiset asiakirjat käyttää tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia ja muutakin tekstilajitietämystään	kirjoittaa tavoitteellisesti ja työstää tekstejään oman arvion ja palautteen pohjalta hallitsee kielenkäytön perusnormit sekä hioo tuottamiensa tekstien kieli- ja ulkoasua laatii asianmukaisia asiakirjoja ja osaa soveltaa asiakirjamalleja soveltaa tekstilajin vaatimuksia omissa teksteissään
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	toimii asiallisesti vuorovaikutustilanteissa mm. työnhakutilanteissa osallistuu keskusteluun käyttämällä puheenvuoroja	toimii asiallisesti ja kohteliaasti vuorovaikutustilanteissa mm. työnhakutilanteissa osallistuu keskusteluun ja vie keskustelua tavoitteen suunnassa eteenpäin	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiakaslähtöisesti, joustavasti ja vakuuttavasti osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti keskusteluun ja kantaa osaltaan vastuuta viestintäympäristöstä

	perustelee mielipiteensä osaa pitää lyhyen esityksen	perustelee monipuolisesti mielipiteensä ja väitteensä saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa ja osaa rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata	perustelee monipuolisesti näkemyksiään sekä arvioi vaikuttamispyrkimyksiä pystyy puhuessaan ylläpitämään vuorovaikutusta, osaa havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi
Mediaosaaminen	tuntee ammattialansa keskeiset mediat noudattaa ohjatusti tekijänoikeuksia	käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä tuntee tekijänoikeudet oikeutena ja velvoitteena, noudattaa tekijänoikeuksia mm. ilmoittamalla lähteensä	hyödyntää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan
Kielen ja kulttuurin tunteminen	tunnistaa oman kielen ja kulttuurienvälisen viestinnän merkityksen käyttää kirjallisuutta ja muita taidemuotoja elämyksellisesti.	ottaa huomioon kulttuurienvälisen viestinnän omassa vuorovaikutuksessaan osaa eritellä kirjallisuutta ja muita taidemuotoja.	soveltaa kulttuurienvälistä viestintää ja omaa kulttuuriosaamistaan sekä toimii suvaitsevasti osaa analysoida ja tulkita kirjallisuutta ja muita taidemuotoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 7. Estetiikka, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Kieli, tekstit ja vuorovaikutus (ÄI 1), Tekstien rakenteita ja merkityksiä (ÄI2), Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI4) sekä jokin seuraavista Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI3), Teksti, tyyli ja konteksti (ÄI5), Kieli, kirjallisuus ja identiteetti (ÄI6) tai Puheviestinnän taitojen syventäminen (ÄI7) korvaavat Äidinkieli, suomi -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

ÄIDINKIELI, SUOMI TOISENA KIELENÄ

Tavoitteet

Opiskelija

- hallitsee sellaiset viestintä- ja vuorovaikutustaidot, että hänellä on riittävät valmiudet työelämään, aktiiviseen kansalaisuuteen ja jatko-opintoihin
- ymmärtää suomenkielisen *suullisen viestinnän* keskeiset sisällöt ja seuraa vaivattomasti *opinnoissa käsiteltävää asiaa* sekä kykenee osallistumaan työskentelyyn
- ymmärtää *kirjallisen oppimateriaalin* keskeiset sisällöt ja pystyy käyttämään niitä opinnoissa etenemiseen
- saa virikkeitä ja elämyksiä tutustuessaan *kirjallisuuteen* ja *erilaisiin tekstilajeihin* suomeksi ja mahdollisuuksien mukaan äidinkielellään
- tuottaa ammatissaan tarpeellisia ja muita tekstejä
- hallitsee suomen kielen keskeiset rakenteet sekä *oman alansa ammattisanaston ja sanontatavat*
- osaa toimia ammatissaan suomalaisen työelämän ja yhteiskunnan keskeisten toimintatapojen mukaan
- *hakee tietoa eri lähteistä*, käyttää sanakirjoja ja tekee muistiinpanoja itsenäisesti sekä käyttää kirjallista ja tietoverkoissa olevaa aineistoa kielitaitonsa kehittämiseksi ja opintojensa edistämiseksi.

Opetusmenetelmät

Suusia ja kirjallisia harjoituksia, paritehtävä

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hakee ohjatusti ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä	hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää luotettavia tekstejä	hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi niiden luotettavuutta
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää lyhyitä käytännönläheisiä tekstejä, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia sekä ammattialansa sisältöjä käsitteleviä tekstejä	ymmärtää tekstejä oman alansa tai yleisistä aiheista sekä jonkin verran päättelyä vaativia tekstejä, osaa etsiä ja yhdistellä tietojen useammasta muutaman sivun pituisesta tekstistä	ymmärtää itsenäisesti tekstejä myös abstrakteista aiheista, jotka voivat liittyä myös oman alan työhön ja työturvallisuuteen, hahmottaa nopeasti tekstin sisällön ja sen tarpeellisuuden ja soveltaa sitä erilaisiin tehtäviin
Kirjallinen viestintä	kirjoittaa lyhyen, sidosteisen tekstin tutuista aiheista tavallisimmassa kirjallisen viestinnän muodoissa sekä hallitsee yle-	kirjoittaa tekstejä sekä tutuista abstrakteista ja oman ammattialansa aiheista, käyttää monenlaisen kirjoittamiseen tarvit-	kirjoittaa selkeitä ja yksityiskohtaisia tekstejä myös abstrakteista aiheista sekä työtehtävistään, yhdistelee tai tiivistää eri läh-

	sissä ja ammatillisissa tilanteissa tarvittavien tekstien laadintaan riittävän sanaston ja rakenteet	tavaa sanastoa ja lauserakenteita sekä kirjoittaa ymmärrettävää ja kohtuullisen virheetöntä kieltä	teistä poimittuja tietoja tekstiinsä, hallitsee laajan sanaston ja vaativia lauserakenteita sekä kielelliset keinot selkeän, sidos- teisen tekstin laatimiseksi
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	ymmärtää opiskelua tai oman alansa työtä käsittelevän puheen ja tavallista sanastoa sisältävän keskustelun kertoo tutuista asioista ja selviytyy epävirallisista keskusteluista sekä viestii ammattialaansa liittyvissä erilaisissa tilanteissa	ymmärtää yleisiä aiheita ja asiantietoa sisältävät sekä omaan ammattialaansa liittyvät keskustelut ja hallitsee sanaston kertoo tavallisista, konkreeteista aiheista ja selostaa alansa työtehtäviin liittyviä aiheita sekä viestii ja käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa, monenlaisia rakenteita ja mutkikkaita lauseita	ymmärtää konkreetin ja abstraktin sekä omaa ammattialaa käsittelevän puhutun kielen, erottaa erilaiset puhetyylit ja osaa tiivistää kuulemastaan avainkohdat ja tärkeät yksityiskohdat viestii selkeästi kokemuspäiriinsä ja ammattialaansa liittyvissä tilanteissa sekä useimmissa käytännöllisissä ja sosiaalisissa tilanteissa sekä muodollisissa keskusteluissa, käyttää kielen rakenteita ja laajahkoa sanastoa
Kielen ja kulttuurin tunteminen	tuntee suomalaista yhteiskuntaa, kulttuuria ja ymmärtää kulttuurien välisen viestinnän merkityksen	ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan normeja ja työelämän toimintatapoja sekä ottaa huomioon kulttuurien välisen viestinnän omassa vuorovaikutuksessaan	soveltaa tietoaan suomalaisen yhteiskunnan normeista ja työelämän toimintatavoista sekä soveltaa kulttuurienvälisestä viestintästä ja omaa kulttuuriosaamistaan
Kielenopiskelu	tuntee erilaisia kielenopiskelun työtapoja ja sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteita.	soveltaa erilaisia kielenopiskelun työtapoja ja käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä ymmärtämisen avuksi.	soveltaa opiskelussaan erilaisia kielenopiskelun strategioita sekä käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä tuottamistehtävien apuna.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Suomen kielen opintojen tavoitteiden määrittelyssä käytetään Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikkoa, jonka B2.1-taso (itsenäisen kielitaidon perustaso) kuvaa pääpiirteittäin opiskelijan kiitettävää osaamista koulutuksen lopussa. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Perusteet hallintaan* (S21), *Kieli käyttöön* (S22), *Syvennetyt tekstitaidot* (S24) ja *Suomalainen kulttuuri* (S25) korvaavat *Äidinkieli, suomi toisena kielenä* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

TOINEN KOTIMAINEN KIELI, 1 OV

Tavoitteet

Opiskelija

selviytyy ammattialansa rutiinomaisista työtehtävistä ja arkipäivän tilanteista toisella kotimaisella kielellä ymmärtää molempien kansalliskielten ja kulttuurin merkityksen monikulttuurisessa Suomessa.

Opetusmenetelmät

Suullisia ja kirjallisia harjoituksia, paritehtäviä, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedon hankinta	tuntee sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteet	käyttää sanakirjoja ja jonkin verran myös muita, kuten esimerkiksi sähköisiä, tietolähteitä	käyttää sanakirjoja, myös sähköisiä, ja muuta lähdeaineistoa hankkiakseen lisätietoa omaa alaa käsittelevistä vieraskielisistä yksinkertaisista ohjeistuksista
Tekstien ymmärtäminen ja kirjallinen viestintä	ymmärtää apuvälineitä käyttäen lyhyiden ja yksinkertaisten omaan työhön ja työturvallisuuteen liittyvien kirjallisten viestien sisällön	kirjoittaa mallin mukaan lyhyitä työhön liittyviä tekstejä kuten työ- ja turvallisuusohjeet	kirjoittaa lyhyitä työhön liittyviä muistiinpanoja, ohjeita tai tilauslistoja
Vuorovaikutus ja työelämän kiel-	kertoo muutamalla sanalla it-	selviytyy rutiinomaisista päivit-	toimii tavanomaisimmassa vies-

lenkäyttötilanteissa toimiminen	sestään tai tutuista asioista omassa työssään	täiseen elämään liittyvistä puhe-tilanteista, jos puhekuppani puhuu hitaasti ja käyttää yksinkertaista, keskeistä sanastoa	tintätilanteissa sekä kasvotusten että puhelimesta ja tarvittaessa pyytää tarkennusta tai selvennystä
Kielen ja kulttuurin merkitys	on tietoinen ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksestä	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen kohdantesaan pohjoismaalaisia	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin aseman monikulttuurisessa Suomessa
Kielenopiskelu	tunnistaa omat oppimisstrategiansa.	tunnistaa omien oppimisstrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	kokeilee uusia strategioita ja oppimistapoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A1.3–A2.1 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A1.3–A2.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Arkielämää Pohjoismaissa (RUA1)* tai *Koulu ja vapaa-aika (RUB1)* korvaa *Toinen kotimainen kieli, ruotsi* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

VIERAS KIELI ENGLANTI, 2 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- viestii ja toimii vuorovaikutustilanteissa siten, että hän kykenee harjoittamaan ammattiaan, osallistumaan työelämään, toimimaan aktiivisena kansalaisena ja hakeutumaan jatko-opintoihin
- hallitsee ammattialansa työtehtävissä tarvittavan kielitaidon
- osaa toimia monikulttuurisessa ja monikielisessä ympäristössä.

Opetusmenetelmät

Suullisia ja kirjallisia harjoituksia, paritehtäviä, harjoituksia studiossa/tietokoneella, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hakee tietoa työhönsä liittyvistä materiaaleista ja ohjeista ohjattuna ja sanakirjoja käyttäen	hakee omaa alaa koskevaa tietoa sanakirjoja ja jonkin verran myös muita, kuten esimerkiksi sähköisiä, tietolähteitä käyttäen	hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa, soveltaa tietoaan ja taitojaan sekä perustelee ratkaisunsa
Tekstien ymmärtäminen sekä kirjallinen viestintä	ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia oman alansa työhön liittyviä kirjallisia viestejä kirjoittaa ohjattuna mallin mukaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita apuvälineitä käyttäen ja tekee tarkentavia kysymyksiä sekä osaa toimia niiden mukaan kirjoittaa mallin mukaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita sekä työstä annettua palautetta kirjoittaa tavanomaisia henkilökohtaisia viestejä ja lyhyitä tekstejä sekä täyttää yksinkertaisia työhönsä liittyviä asiakirjoja
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia oman alansa työhön liittyviä suullisia viestejä ja osaa toimia niiden mukaan kertoo lyhyesti itsestään ja alansa työtehtävistä vastaamalla hänelle esitettyihin kysymyksiin ennakoitavissa olevissa ja tutuissa työtilanteissa	ymmärtää tavanomaisimpia työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä suullisia ohjeita ja osaa toimia niiden mukaan kertoo itsestään ja työtehtävistään siten, että tulee ymmärretyksi ja osallistuu keskusteluun, mikäli keskustelukumppani puhuu hitaasti ja käyttää yksinkertaisia rakenteita	ymmärtää keskeiset ajatukset tavanomaisesta normaalitehtävästä puheesta ja toimii niiden mukaan kertoo tutuissa tilanteissa työpaikastaan ja työstään ja siihen liittyvistä normeista ja tavoista sekä tarvittaessa ottaa selvää muiden maiden vastaavista asioista sekä hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita
Kielen ja kulttuurin tuntemus	on tietoinen opiskelemansa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksestä	ymmärtää opiskelemansa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksen	soveltaa vieraan kielen ja kulttuurin tietojaan ja taitojaan
Kielenopiskelu	tunnistaa omat oppimisstrategiansa	arvioi oppimisstrategioidensa	vahvistaa oppimistaan kokeile-

	ansa.	vahvuuksia ja heikkouksia.	malla uusia strategioita ja oppimistapoja.
--	-------	----------------------------	--

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.2 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A2.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion A-kielen kurssit *Nuori ja hänen maailmansa* ja *Opiskelu ja työ* korvaavat *Vieras kieli, A-kieli* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

MATEMATIIKKA, 3 OV

Tavoitteet

Opiskelija

Matematiikka 1, 1 ov

- hallitsee peruslaskutoimitukset, prosenttilaskennan ja mittayksiköiden muunnokset sekä mittasuhteet ja käyttää niitä ammattialaan liittyvissä laskutoimituksissa, joita ovat esim. liiketoimintaan ja materiaalimenekkeihin liittyvät laskutoimitukset
- käyttää sopivia matemaattisia menetelmiä ammattitehtäviin liittyvien ongelmien ratkaisussa, esim. geometrian menetelmiä valmistuksen ja tekemisen eri vaiheissa

Matematiikka 2, 1 ov

- laskee pinta-aloja ja tilavuuksia sekä soveltaa geometriaa ammattialan vaatimassa laajuudessa, esim. ammattialan erilaisten piirustusten lukemisessa ja tekemisessä
- ilmaisee muuttujien välisiä riippuvuuksia matemaattisilla lausekkeilla

Matematiikka3, 1 ov

- muodostaa ja laatii ammattialan tehtäviin liittyviä yhtälöitä, lausekkeita, taulukoita ja piirroksia sekä ratkaisee työssä tarpeellisia matemaattisia tehtäviä yhtälöillä, päättelemällä, kuvaajien avulla sekä arvioi tulosten oikeellisuutta
- käyttää matemaattisten ongelmien ratkaisussa apuna laskinta, tietokonetta ja tarvittaessa muita matematiikan apuvälineitä kuten esim. harppia, kolmioviivainta ja ammattialan käytännön matemaattisia sovelluksia.

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus, harjoitustehtävät, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
<i>Matematiikka 1-2:</i> Peruslaskutoimitukset, prosenttilaskenta ja mittayksikkömuunnokset sekä matemaattiset peruskäsitteet ja esitystavat	suorittaa työtehtäviin liittyvät ruutiinomainen laskutoimitukset ja tuntee keskeisimmät matemaattiset käsitteet ja esitystavat	suorittaa sujuvasti ammattiin liittyvät laskutoimitukset ja käyttää jossakin määrin matemaattisia käsitteitä ja esitystapoja ilmaissussaan	soveltaa ammattialalla tarvittavia laskutoimituksia ja arvioi tulosten tarkkuutta sekä hallitsee ammattialalla käytettävät matemaattiset käsitteet ja esitystavat
<i>Matematiikka 1-3:</i> Matemaattiset menetelmät ja ongelmanratkaisu sekä tulosten arviointi	ratkaisee työtehtäviin liittyvät keskeiset matemaattiset ongelmat joko päättelemällä, graafisesti tai laskennallisesti sekä osaa arvioida tulosten suuruusluokkaa	ratkaisee ammattiin liittyviä ongelmia matemaattisten menetelmien avulla sekä arvioi tulosten oikeellisuutta	soveltaa matemaattisia menetelmiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisussa ja -asettelussa sekä arvioi menetelmien luotettavuutta ja tarkkuutta
<i>Matematiikka 1-3:</i> Laskimen ja tietokoneen käyttäminen	käyttää laskinta ja tietokonetta työtehtäviin liittyvien matemaattisten perustehtävien ratkaisemiseen	käyttää sujuvasti laskinta ja tietokonetta ammattiin liittyvien matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen	käyttää soveltaen laskinta ja tietokonetta ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen
<i>Matematiikka 3:</i> Numeerisen tiedon käsittely, analysointi ja tuottaminen	käyttää tiedonlähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä	käyttää tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ammattiin liittyvien ongelmien ratkaisuun	soveltaa tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisuun sekä esittää tuottamaan matemaattisia tuloksia tilastoina, taulukkoina ja graafisina esityksinä
	laskee ohjeen mukaan aineiston	laskee keskeisimpiä tilastollisia	laskee tai määrittää annetusta

	keskilukuja.	tunnuslukuja.	aineistosta keskeisimmät tilastolliset tunnusluvut.
--	--------------	---------------	---

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 9. Matematiikka ja luonnontieteet.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Lausekkeet ja yhtälöt* (MAB1) ja *Geometria* (MAB2) tai Funktiot ja yhtälöt (MAA1) ja toinen seuraavista lukion kurseista Polynomifunktiot (MAA2) tai Geometria (MAA3) korvaavat *Matematiikan* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

FYSIIKKA JA KEMIA, 2 OV

Tavoitteet

Opiskelija

Fysiikka 1, 1 ov

- soveltaa ammattialansa kannalta keskeisiä fysikaalisia ja kemiallisia ilmiöitä, käsitteitä ja lainalaisuuksia
- osaa työssään ja muussa toiminnassaan ottaa huomioon luonnon lainalaisuudet ja toimia niiden mukaisesti ympäristöä ja energiaa säästään
- tarkastelee keskeisiä ympäristöongelmia luonnontieteelliseltä kannalta
- soveltaa ammattialansa kannalta keskeisiä fysiikan lakeja ja käsitteitä
- hallitsee ammattialansa kannalta keskeisiä mekaniikan, lämpöopin ja sähköopin peruskäsitteitä ja ilmiöitä niin, että hän osaa käsitellä ammattialalla tarvittavia laitteita ja järjestelmiä turvallisesti ja taloudellisesti sekä työskennellä ergonomisesti

Kemia 1, 1 ov

- ottaa huomioon työssään ympäristön ja ammattialan kannalta keskeisiä kemian ilmiöitä, ja sitä varten hänen on tunnettava tavallisimpien alkuaineiden ja sekä epäorgaanisten että orgaanisten yhdisteiden kemiallisia ominaisuuksia
- säilyttää, käyttää oikein ja hävittää asianmukaisesti ammattialalla tarvittavia aineita sekä laskee ainemääriä ja pitoisuuksia esim. pintakäsittely- ja viimeistelyaineissa
- osaa tulkita aineiden terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät tuotteiden merkinnöistä ja ottaa työskentelyssään huomioon aineiden erityisominaisuudet niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta
- tekee havaintoja ja mittauksia ammattialansa kannalta keskeisistä fysikaalisista ja kemiallisista ilmiöistä
- kerää, käsittelee ja analysoi tekemiään havaintoja ja mittauksia.

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus, harjoitustehtävät ja- kokeet, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
<i>Fysiikka:</i> Lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksien tunteminen ja huomioon ottaminen työssä	tuntee fysiikan lainalaisuuksia niin, että pystyy työtehtävissään ottamaan huomioon niihin liittyvät ilmiöt, mutta tarvitsee joissakin kohdin ohjausta	osaa ottaa huomioon fysiikkaan liittyvät ilmiöt työtehtävissään	osaa itsenäisesti soveltaa fysiikan lainalaisuuksia työssään
<i>Kemia:</i> Kemiallisten aineiden ja yhdisteiden sekä niiden ominaisuuksien tunteminen ja huomioon ottaminen työssä	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit työssään, mutta tarvitsee osin ohjausta tulkitsee osin ohjattuna tavallisia tuotemerkintöjä laskee ohjattuna pitoisuuksia ja aineiden määriä sekä hankkii ohjeen mukaan tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedoista	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit tutuissa työtilanteissa tulkitsee tavallisimpia tuotemerkintöjä laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä sekä hankkii tietoa käytöturvallisuustiedoista	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit muutuvissakin työtilanteissa tulkitsee itsenäisesti erilaisia alan tuotemerkintöjä laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä joustavasti erilaisissa työtilanteissa eri tietolähteistä hankkimansa tiedon mukaan
<i>Fysiikka ja kemia:</i> Havainnointi ja mittaaminen	toteuttaa mittaukset käyttäen tavallisimpia mittausten menetelmiä ja -välineitä ohjatussa työtilanteessa	toteuttaa mittaukset käyttäen tavallisimpia mittausten menetelmiä ja -välineitä omatoimisesti ja osaa arvioida mittaustulosten luotettavuutta	käyttää mittauksiin sopivimpia menetelmiä ja välineitä sujuvasti, toteuttaa mittaukset järjestelmällisesti ja huolellisesti ja osaa arvioida havaintojen ja mittausten tarkkuutta ja luotettavuutta

Turvallinen ja ergonominen työskentely	tallentaa mittaukset ja havainnot ohjeiden mukaisesti ja esittää ne taulukoina ja graafeina sekä laskee tarvittaessa tuloksia, mutta tarvitsee joiltakin osin ohjausta työskentelee työturvallisuusohjeiden mukaisesti, mutta vaatii ohjausta ergonomiseen työskentelyyn.	osaa analysoida mittauksia ja havaintoja sekä tehdä tuloksista johtopäätöksiä työskentelee ergonomisesti ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti.	osaa raportoida ja esittää tuloksia sekä arvioida tulosten ja johtopäätösten tarkkuutta ja luotettavuutta työskentelee ergonomisesti ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti ja ottaa omatoimisesti huomioon työympäristössä olevat riskitekijät.
--	--	--	--

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 4. Terveys, turvallisuus ja työkyky, 6. Kestävä kehitys, 9. Matematiikka ja luonnontieteet, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Fysiikka luonnontieteenä* (FY1) ja *Ihmisen ja elinympäristön kemia* (KE1) korvaavat *Fysiikan ja kemian* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

YHTEISKUNTA-, YRITYS- JA TYÖELÄMÄTIETO, 1 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- osallistuu oppilaitoksessa ja työssäoppimispaikassa yhteisten asioiden hoitamiseen
- arvioi toimintamahdollisuuksiaan aktiivisena kansalaisena ja kuluttajana
- osaa käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluja
- tekee suunnitelman oman taloutensa hoitamisesta
- arvioi yrittäjyyden ja yritystoiminnan merkitystä Suomen kansantaloudelle
- hakee tietoa ammattialansa työpaikoista sekä Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa tietoa.

Opetusmenetelmät

Suullisia ja kirjallisia harjoitustehtäviä, paritehtäviä ja opintokäyntejä, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Osallistuminen oppilaitoksessa ja työssäoppimispaikassa	osallistuu ohjattuna yhteisten asioiden hoitamiseen	osallistuu sovitulla tavalla yhteisten asioiden hoitamiseen sekä tuntee yhteiskunnallisen päätöksentekoprosessin	osallistuu itsenäisesti yhteisten asioiden hoitamiseen sekä tuntee yhteiskunnallisen päätöksentekoprosessin
Toimintamahdollisuuksien arviointi	arvioi ohjattuna toimintamahdollisuuksiaan kansalaisena ja kuluttajana tuntee opiskelijan vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet ja velvollisuudet hakee tietoa kuluttajan keskeisistä oikeuksista ja velvollisuuksista	arvioi toimintamahdollisuuksiaan kansalaisena ja kuluttajana tuntee opiskelijan ja kansalaisen keskeiset vaikuttamismahdollisuudet oikeudet, edut ja velvollisuudet tuntee kuluttajan keskeiset oikeudet ja velvollisuudet	arvioi toimintamahdollisuuksiaan aktiivisena kansalaisena ja kuluttajana tuntee opiskelijan ja kansalaisen keskeiset demokraattiset vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet, edut ja velvollisuudet tuntee kuluttajan keskeiset oikeudet ja velvollisuudet
Yhteiskunnan palvelujen käyttö	käyttää opiskelijan tarvitsemia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa	käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa	käyttää itsenäisesti yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa
Oman talouden hoitaminen	tekee ohjattuna suunnitelman menoistaan ja varoistaan hankkii ohjattuna tietoa rahoitusvaihtoehtoista ja niistä aiheutuvista kuluista	tekee suunnitelman menoistaan ja varoistaan hankkii tietoa rahoitusvaihtoehtoista ja niistä aiheutuvista kuluista	tekee suunnitelman menoistaan ja varoistaan hankkii tietoa rahoituslähteistä ja vertailee niistä aiheutuvia kuluja
Kansantalouteen keskeisesti vaikuttavien tekijöiden arviointi	arvioi ohjattuna yrittäjyyden keskeiset vaikutukset työllisyyteen	arvioi yrittäjyyden ja yritystoiminnan vaikutuksen työllisyyteen	arvioi itsenäisesti yrittäjyyden ja yritystoiminnan vaikutuksen kansantalouteen
Tiedon haku ammattialan työpaikoista ja Euroopan unionista	hakee tietoa ammattialansa työpaikoista paikallisesti	hakee tietoa ammattialansa työpaikoista alueellisesti ja kansallisesti	hakee tietoa ammattialansa työpaikoista alueellisesti ja kansallisesti ja Euroopan unionin maista

	hakee ohjattuna Euroopan unionin kansalaisia koskevaa tietoa.	hakee Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa tietoa.	hakee Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa vertailevaa tietoa.
--	---	--	--

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 5. Aloitekyky ja yrittäjäyys, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Yhteiskuntatieto* (YH1) ja *Taloustieto* (YH2) korvaavat *Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä-tiedon* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

LIIKUNTA, 1 OV

Tavoitteet

Opiskelija

edistää liikunnan avulla terveellistä ja aktiivista elämäntapaa ymmärtäen liikunnan merkityksen toiminta- ja työkyvyille tutustuu monipuolisesti terveyttä, psyykkistä vireystilaa ja jaksamista edistävään liikuntaan pitää yllä fyysistä toimintakykyään liikunnan avulla liikkuu ja toimii vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä edistää toiminnallaan ryhmän toimintaa ja turvallisuutta.

Opetusmenetelmät

Yksilölliset- ja ryhmäliikuntalajit.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Fyysisen toimintakyvyn tukeminen ja vahvistaminen	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja pitää ohjattuna yllä fyysistä toimintakykyään	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja monipuolisesti pitää yllä fyysistä toimintakykyään	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja monipuolisesti seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä toimintakykyään
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen liikunnan avulla	ymmärtää ohjattuna liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille	ymmärtää liikunnan merkityksen omalle fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnilleen	ymmärtää liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille
Vuorovaikutus ja yhteistyö	osallistuu liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan sekä noudattaa reilun pelin periaatteita	osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti reilun pelin periaatteita noudattaen	osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti edistäen reilun pelin periaatteita
Terveyden, turvallisuuden sekä toimintakyvyn huomioon ottaminen	noudattaa yleensä turvallisuutta liikunnassa.	toimii liikuntatilanteissa turvallisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä.	edistää toiminnallaan ryhmän turvallisuutta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 4. Terveys, turvallisuus sekä toimintakyky.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Taitoa ja kuntoa* (L11) tai *Liikuntaa yhdessä ja erikseen* (L1 2) korvaa *Liikunnan* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

TERVEYSTIETO, 1 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- osoittaa toiminnallaan ja tiedoillaan halua ja kykyä ylläpitää ja edistää terveyttä
- ymmärtää fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä omassa elämäntavassaan ja toimintaympäristössään
- tietää mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille
- tietää tupakoinnin ja päihteiden haittavaikutukset ja osaa ehkäistä terveyttä kuluttavia tekijöitä
- tietää terveyttä edistävästä elintavoista ja totumuksista
- ymmärtää liikunnan, ravinnon, levon, unen, virkistyksen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet ja ottaa ne huomioon toiminnassaan
- tunnistaa ammattialansa keskeiset terveyttä ja työkykyä kuormittavat tekijät ja osaa kehittää työskentelytapojaan ja toimintaympäristönsä turvallisuutta ja terveellisyyttä yhteistyössä muiden kanssa
- osaa ehkäistä tapaturmia, hallitsee tavallisimmat ensiaputilanteet ja avun hakemisen ja osaa toimia ergonomisesti
- tietää väestön terveyseroista ja tavallisimpien kansansairauksien riskitekijöistä ja niiden ennaltaehkäisystä
- tunnistaa omaan jaksamiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa toimia jaksamista edistävällä tavalla

- osaa tarvittaessa käyttää opiskeluterveyden- ja muita terveydenhuoltopalveluja, hyödyntää terveysliikuntaa ja ymmärtää niiden merkityksen toimintakyvyn ylläpitämisessä.

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus, pari- ja ryhmätehtävät ja harjoitukset, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen	ottaa ohjattuna huomioon tavallisimpia terveyttä edistäviä elintapoja ja tottumuksia (kuten liikunta, ravinto, lepo, uni, virkistys, mielenterveys, ihmissuhteet, seksuaaliterveys) ja on halukas edistämään omaa terveyttään ja jaksamistaan	ottaa huomioon terveyttä ja hyvinvointia edistävät elämäntavat ja tottumukset, osallistuu niitä ja omaa jaksamistaan edistävään toimintaan	toimii terveyttä, hyvinvointia ja omaa jaksamistaan edistävällä tavalla, ehkäisee terveyttä kuluttavia tekijöitä ja perustelee toimintansa elintapojen ja terveyden välisellä tutkitulla tiedolla ja kokemuksella
Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintaympäristön turvallisuutta edistävien toimintatapojen noudattaminen	noudattaa yhteisössä sovittuja terveyttä ja turvallisuutta edistäviä toimintatapoja, mutta tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa	ottaa toiminnassaan huomioon terveyttä ja toimintakykyä kuormittavia tekijöitä ja haluaa edistää toimintansa ja toimintaympäristönsä terveellisyyttä ja turvallisuutta	ottaa toiminnassaan monipuolisesti huomioon terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät ja edistää omalla toiminnallaan koko yhteisön hyvinvointia
Terveysliikunnan ja terveydenhuoltopalvelujen hyödyntäminen	suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna terveyttä edistävää liikuntaa ja osaa tarvittaessa hakea apua terveydenhuollon palveluista	toteuttaa terveyttä edistävää liikuntaa laatimansa ohjelman mukaan ja käyttää tarvittaessa terveydenhuollon palveluja	hyödyntää itsenäisesti terveysliikunnan mahdollisuuksia oman toimintakyvyn ylläpitämisessä ja osaa hyödyntää terveydenhuoltopalveluja tilanteen vaatimalla tavalla
Tapaturmien ehkäisy ja ensiapu sekä ergonominen toiminta	tunnistaa mahdollisia tapaturmariskejä, osaa hakea ja antaa ensiapua tavallisimmissa ensiapua vaativissa tilanteissa sekä noudattaa tutuissa tilanteissa ergonomisia toimintatapoja	ehkäisee toiminnallaan tapaturmien syntymistä, osaa hakea ja antaa ensiapua sekä noudattaa ergonomisia toimintatapoja	toimii huolellisesti ja ennalta ehkäisee tapaturmien syntymistä, osaa hakea ja antaa ensiapua sekä työskentelee ergonomisesti ja itseään säästään
Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintakykyä edistävien, kansansairauksia ennaltaehkäisevien ja terveyttä kuluttavien tekijöiden sekä ammatin haittavaikutuksia koskevan tietoperustan hallinta	tietää tavallisimmista terveyshaitoista (kuten tupakointi ja päihteiden käyttö) sekä tavallisimmista terveyttä ja toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista, mutta tarvitsee ohjausta terveyttä edistävän tiedon hankinnassa.	hyödyntää omassa toiminnassaan terveyttä ja toimintakykyä edistävää tietoperustaa, tuntee terveyttä kuluttavat tekijät sekä elintavoista johtuvat terveyshaitat ja on tietoinen mahdollisista ammattiinsa liittyvistä kuormitustekijöistä.	hyödyntää monipuolisesti omassa toiminnassaan terveyttä ja toimintakykyä edistävää tietoa ja hakee itsenäisesti tietoa mahdollisista ammattinsa haittavaikutuksista.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 3. Ammattietiikka, 4. Terveys, turvallisuus ja toimintakyky, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka. Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Terveyden perusteet* (TE1) korvaa *Terveystiedon* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

TAIDE JA KULTTUURI, 1 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- ymmärtää taiteen ja kulttuurin merkityksen omassa elämässään ja hyödyntää niiden ilmenemismuotoja monikulttuurisessa yhteisössä
- osallistuu taide- ja kulttuuritapahtumiin, kehittää koulu yhteisön kulttuuria ja ylläpitää sen esteettistä ilmettä
- ilmaisee ajatuksia, kokemuksia ja tunteita esimerkiksi musiikin, tanssin, teatterin, kirjallisuuden tai kuvataiteen keinoin ja arvostaa muiden ilmaisua ja näkemyksiä
- noudattaa kestävän kehityksen periaatteita materiaalien valinnassa ja työskentelyssään.

Opetusmenetelmät

Toiminnalliset ja luovat menetelmät ja opintokäynnit, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Taiteen ja kulttuurin hyödyntäminen	osallistuu taide- ja kulttuuritahtumiin	huolehtii koulu yhteisön kulttuurista ylläpitäen sen esteettistä ilmettä	uudistaa koulu yhteisön kulttuuria kehittämällä sen esteettistä ilmettä
Tuotoksen tekeminen	suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan ilmaisevan tuotteen ottaa ohjeiden mukaan huomioon luonnon ja energian säästämisen materiaalien käytössä ja työskentelyssään	suunnittelee ja toteuttaa itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen toimii luontoa ja energiaa säästämällä materiaalien käytössä ja työskentelyssään	suunnittelee ja toteuttaa itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan soveltavan ja ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen valitsee työskennellessään materiaalit luontoa ja energiaa säästämällä
Muiden ilmaisun ja näkemysten arvostaminen	kertoo muiden ilmaisussa tunnistamistaan kulttuurisista piirteistä.	antaa rakentavaa palautetta muiden ilmaisusta ja näkemyksistä.	kehittää omaa ilmaisuaan arvostaen muiden näkemyksiä.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus- ja yhteistyö, 6. Kestävä kehitys, 7. Estetiikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit: *Minä, kuva ja kulttuuri* (KU1) tai *Ympäristö, paikka ja tila* (KU2) tai *Musiikki ja minä* (MU1) tai *Moniääninen Suomi* (MU2) korvaavat *Taide ja kulttuuri* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Valinnaiset tutkinnon osat

YMPÄRISTÖTIETO, 4 OV

Tavoitteet

Opiskelija

Ympäristötieto 1, 1 ov

- noudattaa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisia työ- ja toimintatapoja niin, että ne tukevat ammattitaidon saavuttamista ja täydentävät ammattitaitoa

Ympäristötieto 2, 1 ov

- toimii energiaa säästävästi

Ympäristötieto 3, 1 ov

- ehkäisee jätteiden syntyä ja lajittelee jätteitä tarkoituksenmukaisesti sekä hallitsee ammattitaidon kannalta keskeisten tuotteiden elinkaaren

Ympäristötieto 4, 1 ov

- työskentelee ympäristöriskit minimoiden sekä toimii kulttuuriperintöä vaalien.

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus, pari- ryhmätyö tehtävät ja opintokäynnit, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
<i>Ympäristötieto 1 ja 4:</i> Maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tärkeimpien ympäristöongelmien ja niihin esitettyjen ratkaisukeinojen tunteminen sekä kestävän kehityksen ja vastuullisten toimintatapojen mukainen toiminta	tuntee kestävän kehityksen peruseriaatteet työssään	tuntee kestävän kehityksen haasteita sekä tapoja, joilla voi työssään pyrkiä osaltaan toimimaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaan	tietää perusasiat aineen kiertosta ja energian virrasta maapallolla tuntee kestävän kehityksen haasteita ja niihin esitettyjä ratkaisuja sekä osaa työssään toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaan
<i>Ympäristötieto 1:</i> Ammattitaidon kannalta keskeisen jätehuollon hallinta sekä jätteiden synnyn ehkäiseminen	osaa ehkäistä jätteiden syntyä ja lajitella syntyvän jätteen ohjautusti tavanomaisissa työtehtävissä	osaa ehkäistä jätteiden syntyä sekä lajittelee jätteet ohjeiden mukaan	osaa ehkäistä jätteiden syntyä tuotteiden ja pakkausten suunnittelussa ja hankinnoissa sekä lajittelee jätteet itsenäisesti
<i>Ympäristötieto 4:</i> Kulttuuriperinnön vaaliminen	tunnistaa ohjattuna kulttuuriperintöä	osaa vaalia kulttuuriperintöä	osallistuu aktiivisesti lähiympä-

ammattitaitoa täydentävällä tavalla	rinnön perusteet ja merkityksen	ammattissaan	ristönsä kulttuuriperinnön vaalimiseen ja edistää sitä ammatissaan
<i>Ympäristöteto 2 ja 3:</i> Ekotehokkaiden työmenetelmien ja -materiaalien valinta sekä ammattitaidon kannalta keskeisten tuotteiden elinkaaren tunnistaminen	ohjattuna valitsee ekotehokkuutta edistäviä välineitä ja materiaaleja	tekee ekotehokkuutta edistäviä työvälineiden ja -menetelmien valintoja	tekee ekotehokkuutta edistäviä työvälineiden ja -menetelmien valintoja sekä tunnistaa niiden vaikutuksen elinkaareen
<i>Ympäristöteto 1 ja 4:</i> Ympäristölainsäädännön noudattaminen ja ympäristölaatu järjestelmien mukainen toiminta	toimii opastettuna ammatissaan keskeisten ympäristömääräysten mukaisesti toimii ohjattuna ympäristölaatu järjestelmien mukaisesti ammatissaan	toimii ammatissaan ympäristömääräysten mukaisesti toimii ympäristölaatu järjestelmien mukaisesti ammatissaan	toimii ammatissaan ympäristömääräysten mukaisesti ja ennakoii tulevia muutoksia osallistuu aktiivisesti työpaikansa ympäristölaatu järjestelmän rakentamiseen ja/tai kehittämiseen
<i>Ympäristöteto 1 ja 4:</i> Ammattitaidon saavuttamisen kannalta keskeisen ympäristötiedon lähteiden hankinta ja niiden hyödyntäminen	etsii ohjattuna eri lähteistä ympäristötietoa työssään hyödyttävään muotoon.	luokittelee, vertailee ja jäsentää hankkimaansa ympäristötietoa sekä muokkaa sitä työssä hyödyttävään muotoon.	luokittelee, vertailee ja jäsentää hankkimaansa ympäristötietoa sekä muokkaa sitä itsenäisesti ja soveltaa sitä työssään.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 3. Ammattietiikka, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Ympäristöekologia* (BI3) korvaa 1 opintoviikon laajuisen osan *Ympäristötiedon* opinnoista ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIikka, 4 OV

Tavoitteet

Opiskelija

Tieto- ja viestintätekniikka 1, 1 ov

- käyttää ammattialan tehtävissä tarvittavia tietoteknisiä välineitä ja järjestelmiä tiedon hankintaan, käsittelyyn, muokkaukseen, tallentamiseen ja esittämiseen
- toimii tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuojaohjeiden ja -määräysten mukaisesti
- käyttää verkkoviestintämenetelmiä ja -sovelluksia tiedon lähettämiseen ja jakamiseen

Tieto- ja viestintätekniikka 2, 1 ov

- käyttää käyttöjärjestelmäohjelmia sekä soveltaa työvälineohjelmia, kuten tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, sähköposti-, esitysgrafiikka- ja kalenteriohjelmia ammattialan tehtävissä tarvittavan tiedon tuottamiseen, muokkaamiseen ja esittämiseen

Tieto- ja viestintätekniikka 3, 1 ov

- ottaa käyttöön ja soveltaa uusia tietoteknisiä lisälaitteita, toimintoja ja ohjelmia (tarvittaessa käyttötuen avustuksella)
- käyttää työssään tehokkaita työskentelytapoja ja -menetelmiä, kuten kymmensormijärjestelmää ja eri hiirenkäyttökäytännöitä
- käyttää työssään ergonomisesti oikeita työasentoja.

Tieto- ja viestintätekniikka 4, 1 ov

- käsittelee ammattitehtävissä käytettyjen sovellusohjelmistojen tuottamia tiedostoja ja hankkii ammattitehtävissä tarvittavaa tietoa erilaisten verkkohakupalveluiden ja -sovellusten avulla

Opetsmenetelmät

Luokkaopetus, harjoitukset, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta ja käsittely	hakee, tallentaa ja kopioi työtehtävissä tarvittavia tiedostoja sekä hakee työtehtävissä tarvittavaa tietoa verkkopalveluista	osaa tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti käsitellä ammatissa tarvittavia tiedostoja sekä verkkohakupalveluita	ottaa huomioon tiedostojen käsittelyssä tekniset rajoitteet ja mahdollisuudet soveltaa tapaus- ja tilannekohtaisesti ammattialaan liittyviä verkkohakupalveluita ja käyttää niitä aktiivisesti sekä arvioi niiden tietojen luotettavuutta ja soveltuvuutta
Tiedonkäsittely ja muokkaus	käyttää työvälineohjelmia, kuten tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-	käyttää sujuvasti työvälineohjelmia ammatin liittyvän tiedon	käyttää soveltaen työvälineohjelmia tiedon tuottamiseen ja

	kenta-, sähköposti-, esitysgraafikka- ja kalenteriohjelmia, työtehtävien hoidossa	tuottamiseen ja muokkaamiseen	muokkaamiseen ammattialan eri tilanteiden ja olosuhteiden vaatimalla tavalla
Tietojen lähettäminen ja jakaminen	käyttää verkkoviestintämenetelmiä työtehtävien hoidossa	käyttää sujuvasti eri verkkoviestintämenetelmiä ammattiin liittyvän tiedon lähettämiseen ja jakamiseen	käyttää soveltaen verkkoviestintän mahdollisuuksia ammattialan eri tilanteiden ja tarpeiden mukaan sekä ottaa huomioon näiden käytössä vastuu- ja tietoturvanäkökulmat
Tekijänoikeuksien, tietoturvan, tietosuoja- ja ergonomian noudattaminen	toimii tekijänoikeus-, tietoturva-, tietosuoja- ja ergonomiaoheiden ja säädösten mukaisesti.	käyttää työssään ergonomisesti suositeltavia toimintatapoja.	ennakoi ja ottaa huomioon tietosuoja- ja tietoturvariskit sekä kehittää työympäristöään ja toimintatapaansa tietoturva-, tietosuoja- ja ergonomiatavoitteen pohjalta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaa-

minen, 9. Matematiikka ja luonnontieteet, 10. Teknologia ja tietotekniikka.
Lukion opetus suunnitelman perusteissa ei ole kursseja, joka korvaisi ammatillisen peruskoulutuksen *Tieto- ja viestintätekniikan* -opinnot.

ETIIKKA, 4 OV

Tavoitteet

Opiskelija

Etiikka 1, 1ov

- pohtii arvojen, normien ja katsomusten merkitystä omassa elämässään, ihmisten välisissä suhteissa ja työssä
- perustelee valintojaan ja osaa arvioida niiden vaikutuksia ihmisarvon, oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen kannalta
- osoittaa toiminnassaan rehellisyyttä ja vastuullisuutta, kunnioittaa toisia ihmisiä sekä käyttäytyy työssään ja ihmissuhteissaan hyvien tapojen mukaisesti

Etiikka 2, 1ov

- pohtii omaan elämään, ihmissuhteisiin, yhteiskuntaan, ympäristöön ja työelämään liittyviä eettisiä kysymyksiä ja ongelmia
- osaa ratkaista sekä itsenäisesti että yhdessä toisten kanssa oman alansa työelämän arvo- ja normiristiriitoja eettisesti hyväksyttävällä tavalla

Etiikka 3, 1ov

- toimii eettisesti erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa

Etiikka 4, 1ov

- omaa valmiuksia osallistua oman ammattialansa arvopohjan ja eettisten toimintaperiaatteiden kehittämiseen
- hankkii tietoa oman alansa ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja ymmärtää sekä käyttää sitä työnsä ammatillisena voimavarana
- havaitsee ja tunnistaa ammattialansa eettisiä ongelmatilanteita, käsittelee niitä ja esittää niistä perusteltuja näkemyksiä.

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus, yksilö- ja ryhmätyöt, toiminnalliset menetelmät, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Eettisten kysymysten pohdinta	keskustelee ohjattuna omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä arvoista sekä eettisistä ja katsomuksellisista kysymyksistä	keskustelee eettisistä, katso- muksellisista sekä omaan elämänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä kysymyksistä ja arvoista	pohtii arvojen, normien ja erilaisten katsomusten merkitystä omassa elämässään, ihmisten välisissä suhteissa, työelämässä ja yhteiskunnassa
Eettinen toiminta	toimii hyvien tapojen mukaisesti ja vastuullisesti työssään ja sen ongelmatilanteissa, mutta tarvitsee tukea ja ohjausta uusissa tilanteissa	toimii vastuullisesti ja eettisesti työnsä ja työelämän ristiriita- ja kriisitilanteissa	toimii itsenäisesti, vastuullisesti ja eettisesti työnsä ja työelämän erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa ja osaa perustella toimintansa
Tiedon hakeminen ja eettisen tietoperustan käyttäminen työssä	hakee ohjattuna tietoa oman alansa eettisistä kysymyksistä ja hyödyntää tietoperustaa tuuissa tilanteissa	hankkii tietoa oman alansa ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja hyödyntää sitä omassa elämässään ja työssään	hankkii aktiivisesti tietoa oman alan ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja hyödyntää siitä työnsä ammatillisena voimavarana perustelee valintojaan ja haluaa osallistua oman alansa arvopohjan ja eettisten periaatteiden

			kehittämiseen
Arvo- ja normiristiriitojen käsitteily työssä	osaa ohjattuna havaita ammattinsa eettisiä ongelmatilanteita ja ratkaisee yhdessä yhteisönsä jäsenten kanssa työhönsä liittyviä arvo- ja normiristiriitoja eettisesti.	tunnistaa ammattinsa eettisiä ongelmatilanteita ja hakee niihin ratkaisua yhdessä muiden kanssa sekä arvioi ratkaisun vaikutuksia keskeisten osapuolten näkökulmista.	tunnistaa itsenäisesti työelämän ja oman alansa eettisiä ongelmatilanteita, osaa ratkaista niitä eettisesti ja arvioida niiden vaikutuksia ihmisarvon, oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 3. Ammattietiikka, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Johdatus filosofiseen ajatteluun (F1) ja jokin seuraavista kokonaisuuksista a) Uskonnon luonne ja merkitys (UE1), Kirkko, Kulttuuri ja yhteiskunta (UE2) ja Ihmisen elämä ja etiikka (UE3), tai b) Ortodoksinen maailma (UO1), Uskonoppi ja etiikka (UO2) ja Raamattutieto (UO3) tai c) Hyvä elämä (ET1), Maailmankuva (ET2) ja Yksilö ja yhteisö (ET3) korvaavat Etiikan opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

KULTTUURIEN TUNTEMUS, 4 OV

Tavoitteet

Opiskelija

Kulttuurien tuntemus 1, 1ov

- toimii eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa
- osaa tervehtiä, vastaanottaa vieraita ja keskustella heidän kanssaan

Kulttuurien tuntemus 2, 1ov

- osaa ottaa huomioon toiminnassaan sopivuuden rajat sekä miesten ja naisten erilaiset roolit, pukeutumiseen ja käyttäytymiseen liittyvät ohjeet ja myös kirjoittamattomat säännöt ja menettelytavat
- tunnistaa eri kulttuurien välisiä eroja työpaikkakäyttäytymisessä, -hierarkiassa ja työhön liittyvässä suhdetoiminnassa ja käyttäytyy asiallisesti tavallisissa työpaikalla esiin tulevissa tilanteissa, erityisesti asiakaspalvelutilanteissa

Kulttuurien tuntemus 3, 1ov

- esittelee toisten kulttuurien edustajille maansa yleisiä kulttuuripiirteitä, kuten keskeistä historiaa, nähtävyyksiä, taiteita, urheilusaavutuksia ja viihdettä, sekä ammattialansa taitoja, työtapoja ja innovaatioita
- pohtii eri maiden tulkintoja historiallisista tapahtumista ja suhteuttaa kotiseutunsa ja maansa merkittäviä tapahtumia ja aikakausia naapurimaiden ja maailman historiaan

Kulttuurien tuntemus 4, 1ov

- vertailee maansa ja Euroopan keskeisiä kulttuurivirtauksia ja -vaikuttajia
- tunnistaa ammattialansa erikoispiirteitä muissa maissa.

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus, pari- ja ryhmätehtävät vierailut, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tavallisimpien kulttuuripiirteiden huomioon ottaminen	tunnistaa muiden kulttuurien yleisiä piirteitä	tunnistaa kulttuurisia eroja muiden toiminnassa	ottaa huomioon kohdatessaan ihmisiä heidän kulttuuritaustansa
Käyttäytyminen ja pukeutuminen eri tilanteissa sekä erilaisien ihmisten kohtaaminen	tunnistaa kulttuurisia eroja ihmisten päivittäisessä toiminnassa Suomessa ja muualla	toimii kulttuurieroista huolimatta yhdessä muiden kanssa	kohtaa myös ulkomaalaiset työtoverit, asiakkaat ja vieraat ilman kulttuurikonflikteja
Oman alan erikoispiirteiden huomioon ottaminen	tunnistaa oman alan palvelujen ja tuotteiden piirteitä eri maissa	vertailee oman kulttuurin piirteitä muiden vastaaviin	ottaa toiminnassaan huomioon eri kulttuureista olevat piirteet
Organisaatioympäristön ja tehtävän mukaan käyttäytyminen	tunnistaa keskeisiä asioita työstään	kertoo ulkomaalaisille vieraille keskeisiä asioita Suomesta ja työstään	kehittää omaa organisaatiotaan muilta saadun kokemusten pohjalta
Maahanmuuttajien ja muiden vähemmistökulttuurien keskeisen kulttuurihistorian ja nykylänteen huomioon ottaminen	etsii tietoa maahanmuuttajien ja muiden vähemmistökulttuurien taustasta	ottaa työskennellessään huomioon muut etnisestä taustasta, kielestä, vammaisuudesta tai iästä riippumatta	ottaa suunnitellessaan työtä ja työskennellessään huomioon muut etnisestä taustasta, kielestä, vammaisuudesta tai iästä riippumatta
Kielitaidon ja kulttuurintuntemuksen hyödyntäminen	käyttää hankkimaansa kielitaitoa tutuissa tilanteissa.	käyttää hankkimaansa kielitaitoa toimiessaan kansainvälisissä vuorovaikutustilanteissa.	toimii kansainvälisissä yhteyksissä kielitaitoaan hyödyntäen.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka korvaisi ammatillisen peruskoulutuksen *Kulttuurien tuntemuksen* opinnot.

PSYKOLOGIA, 4 OV

Tavoitteet

Opiskelija

Psykologia 1, 1ov

- havainnoi ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja tämän toimintaan vaikuttavia tekijöitä
- tunnistaa, tiedostaa ja käsittelee psyykkisiä ilmiöitä psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla
- soveltaa oppimisen psykologiaa omaan opiskeluunsa
- osaa havainnoida ja ajatella kriittisesti
- osaa havainnoida tunteiden vaikutusta vuorovaikutus- sekä erilaisissa ryhmätilanteissa, myös verkostotoiminnassa
- selittää omaa ja muiden käyttäytymistä psykologisen ja sosiaalipsykologisen tiedon avulla

Kulttuurien tuntemus 2, 1ov

- havainnoi ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja tämän toimintaan vaikuttavia tekijöitä
- tunnistaa, tiedostaa ja käsittelee psyykkisiä ilmiöitä psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla

Kulttuurien tuntemus 3, 1ov

- soveltaa psykologista tietoa ammatialansa työhön
- osaa toimia psyykkistä hyvinvointiaan ja oman alan työtehtävistä suoriutumista edistävästi
- selviytyy työhönsä liittyvistä asiakaspalvelu- ja ryhmätyötilanteista sekä verkostotoiminnan yhteistyötilanteista.
- osaa havainnoida tunteiden vaikutusta vuorovaikutus- sekä erilaisissa ryhmätilanteissa, myös verkostotoiminnassa

Kulttuurien tuntemus 4, 1ov

- selittää omaa ja muiden käyttäytymistä psykologisen ja sosiaalipsykologisen tiedon avulla
- osaa havainnoida ja ajatella kriittisesti
- osaa havainnoida tunteiden vaikutusta vuorovaikutus- sekä erilaisissa ryhmätilanteissa, myös verkostotoiminnassa

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus, harjoitus- ja oppimistehtävät, toiminnalliset oppimismenetelmät, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Psykologian käsitteiden tuntemus ja ihmisen toiminnan selittäminen ja ymmärtäminen	tuntee psykologian keskeisiä käsitteitä ja ymmärtää niiden yhteyden ihmisen toimintaan	käyttää psykologista tietoa ihmisten toiminnan selittämisessä tavallisissa arki- ja työelämän tilanteissa	pystyy soveltamaan kognitiivisen psykologian ja persoonallisuuspsykologian tietoa tavallisiin työelämän tilanteisiin ja selittämään niiden avulla sekä omaa että muiden ihmisten toimintaa
Ihmisen psyykkisen kehityksen tunteminen	tuntee yksilön psyykkisen kehityksen perustana olevia psykologisia, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä	ymmärtää psyykkisen kehityksen perustana olevien tekijöiden välisiä yhteyksiä eri elämäntilanteissa ja eri-ikäisinä	ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen mahdollisia ongelmia ja ymmärtää, että kehitykseen voidaan vaikuttaa
Oppiminen ja itsetuntemus	tuntee oppimistapahtumaan vaikuttavia keskeisiä tekijöitä	arvioi ohjattuna omaa oppimistaan tukeutuen psykologiseen tietoon	ymmärtää oppimista psykologisen tiedon perusteella ja soveltaa sitä omaan opiskeluunsa
Motivaation, tunteiden ja sitoutumisen vaikutuksen ymmärtäminen sekä omaan ja toisten työsuorituksiin	ottaa huomioon motivaation, tunteiden ja sitoutumisen merkityksen omaan suoriutumiseensa	toimii erilaisten ihmisten kanssa työ- ja opiskeluyhteisössään ja ymmärtää motivaation ja sitoutumisen vaikutuksen työsuorituksiin ymmärtää työhön sitoutumisen ja ryhmään samastumisen vaikutuksia työsuorituksiin ja työnsä viihtymiseen	soveltaa psykologian perustietoa ihmisen ajattelusta, havainnoimisesta, persoonallisuuden piirteistä, tunteista ja muista käyttäytymistä säätelevistä mekanismeista käyttää psykologian tietoa itsetuntemuksensa ja minäkuvansa parantamiseen tiedostaa omia ja toisten tunteita sekä hallitsee työelämässä tunteitaan ja asenteitaan tilanteen vaatimalla tavalla
Psyykkisen työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen	edistää ohjatusti psyykkistä työ- ja toimintakykyään.	tietää psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämisen keinoja ja vaikuttaa työyhteisön hyvinvointiin myönteisellä tavalla	tiedostaa omaan jaksamiseensa ja stressinhallintaan vaikuttavia psyykkisiä tekijöitä sekä osaa vaikuttaa niihin jaksamistaan edistävästi

		ymmärtää mielenterveyden määrittelyn moniulotteisuuden	osaa tarvittaessa hakea apua omiin tai lähipiirinsä mielenterveysongelmiin
Toimiminen työpaikan ihmishuone- ja vuorovaikutustilanteissa	soveltaa psykologian keskeistä tietoa toimiessaan työpaikan tavanomaisissa asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustilanteissa	tietää sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kulttuurin merkityksen ihmisen psyykkisessä toiminnassa sekä tunnistaa erilaisia johtamistapoja ja niiden vaikutusta työkuultuuriin	toimii työpaikan eri rooleissa yhteistyökykyisesti sekä ymmärtää johtajuuden merkityksen
Sosiaalipsykologisen tiedon yhteiskunnallisuuden tunteminen	tuntee sosiaalipsykologian keskeisiä käsitteitä.	ymmärtää roolien, normien ja ryhmädynamiikan vaikutuksen yhteiskunnan eri ryhmissä.	ymmärtää sosiaalipsykologisen tiedon avulla erilaisista yhteiskunnallisista oloista ja kulttuuri-taustoista lähtöisin olevien ihmisten toimintaa.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 3. Terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Osaamisen tunnistamisessa lukion kurssi *Psyykinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus* (PS1) korvaa yhden opintoviikon laajuisen osan ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) *Psykologian* opinnoista. Jos opiskelija on suorittanut edellisen lisäksi *Ihmisen psyykinen kehitys* (PS2), *Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta* (PS4) ja *Persoonallisuus ja mielenterveys* (PS5), ne korvaavat *Psykologian* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

YRITYSTOIMINTA, 4 OV

Tavoitteet

Opiskelija

Yritystoiminta 1, 1 ov

- kehittää liikeidea tai tuotteistaa omaa osaamistaan yritystoiminnaksi

Yritystoiminta 2, 1 ov

- arvioi kehittämistarvetta toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun, työympäristön ja oman osaamisen perusteella

Yritystoiminta 3, 2 ov

- noudattaa yritystoiminnassaan tuloksellisen toiminnan periaatteita sekä ottaa huomioon toiminnan kustannusrakenteen ja oman työpanoksen vaikutuksen toiminnan tuloksellisuuteen.

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus, opintokäynnit, harjoitukset, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Liikeidean kehittäminen tai oman osaamisen tuotteistaminen	kehittää opastettuna ryhmän jäsenenä liikeidean tai tuotteistaa omaa osaamistaan selvittää opastettuna yritystoimintaansa liittyviä toimintatapoja, keskeisiä palveluja tai tuotteita hakee ohjattuna tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun tai yrityksen osaamisen perusteella kartoittaa ohjattuna ratkaisuvaihtoehtoja vertailee ohjattuna erilaisia vaihtoehtoja	kehittää ryhmän jäsenenä liikeidean tai tuotteistaa omaa osaamistaan selvittää yhteistyössä yritystoimintaansa liittyviä toiminta- tai liikeideoita sekä keskeisiä palveluja ja tuotteita hakee yhteistyössä tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun tai yrityksen osaamisen perusteella kartoittaa erilaisia ratkaisumahdollisuuksia vertailee vaihtoehtoja ja asettaa työlleen kestävän kehityksen huomioivia laatu- ja kustannustavoitteita esittelee vaihtoehdot esimerkiksi asiantuntijalle, työnjohdolle tai asiakkaalle	kehittää oma-aloitteisesti liikeidean tai tuotteistaa omaa osaamistaan hyödyntäen työyhteisön asiantuntemusta selvittää yritystoimintaan liittyviä eri yritysten tai organisaatioiden toiminta- tai liikeideoita sekä keskeisiä palveluja ja tuotteita hakee itsenäisesti tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun tai yrityksen osaamisen perusteella kartoittaa oma-aloitteisesti erilaisia ratkaisumahdollisuuksia vertailee vaihtoehtoja ja asettaa työlleen kestävän kehityksen huomioivia laatu- ja kustannustavoitteita esittelee ja neuvottelee esimerkiksi asiantuntijan, työnjohdon tai asiakkaan kanssa parhaaksi katsomistaan vaihtoehdoista

Yritystoiminnan suunnittelu	valitsee ohjattuna toteutettavan vaihtoehdon ja laatii sille toimintasuunnitelman, joka sisältää keskeiset tiedot toteutuksesta keskustelee suunnitelmasta ja tekee sovitut muutokset	valitsee yhteistyössä vaihtoehdon ja laatii sille toimintasuunnitelman, joka sisältää keskeiset tiedot toteutuksesta esittelee suunnitelman ja muuttaa sitä palautteen perusteella	valitsee tai sopii toteuttamiskelpoisesta vaihtoehdosta ja laatii sille toimintasuunnitelman, joka sisältää keskeiset tiedot toteutuksesta esittelee suunnitelman ja kehittää sitä palautteen perusteella
Kehittämishankkeen tai yritystoiminnan toteuttaminen	toteuttaa ohjattuna tekemänsä toimintasuunnitelman käyttää opastettuna tavanomaisia toimintasuunnitelman edellyttämiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja hyödyntäen tietotekniikkaa toimii opastettuna toiminnan eri vaiheissa asiantuntijatahon kanssa toimii yrityksessä noudattaen työturvallisuusohjeita ja sovitut kestävä kehityksen periaatteita	toteuttaa tekemänsä toimintasuunnitelman käyttää tavanomaisia toimintasuunnitelman edellyttämiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja hyödyntäen tietotekniikkaa toimii toiminnan eri vaiheissa asiantuntijatahon kanssa toimii yrityksessä noudattaen työturvallisuusohjeita ja sovitut kestävä kehityksen periaatteita	toteuttaa oma-aloitteisesti tekemänsä toimintasuunnitelman käyttää toimintasuunnitelman edellyttämiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja vuorovaikutuksessa työyhteisönsä kanssa hyödyntäen tietotekniikkaa hyödyntää toiminnan eri vaiheissa asiantuntijaverkostoja toimii yrityksessä noudattaen työturvallisuusohjeita ja erityisesti laatu- ja kestävä kehityksen periaatteita
Oman toiminnan, hankkeen tai yritystoiminnan toteuttamisen arviointi	arvioi opastettuna toimintaansa ja yritystoiminnan etenemistä tekee sovitut muutokset	arvioi toimintaansa ja yritystoiminnan etenemistä sopii mahdollisista muutoksista	arvioi toimintaansa ja yritystoimintansa etenemistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin tekee perusteltuja muutoksi- tai parannusehdotuksia ja sopii niiden toteuttamisesta
Kehittämishankkeen tai yritystoiminnan esittely	esittelee opastettuna toteutusvaiheen ja sen tulokset	esittelee toteutusvaiheen ja sen tulokset	esittelee koko kehittämishankkeensa tai yritystoimintansa ja sen tulokset hankkeen luonteeseen soveltuvalla tavalla
Tuloksellinen ja kokonaistaloudellinen toiminta	toimii opastettuna työssään tai yritystoiminnassaan noudattaen tuloksellista toimintaa laskee opastettuna oman työpanoksen osuuden kustannuksista.	toimii työssään tai yritystoiminnassaan noudattaen tuloksellista toimintaa laskee toiminnan kustannukset ja oman työpanoksen osuuden niistä.	toimii työssään, työympäristössään tai yritystoiminnassaan noudattaen tuloksellista toimintaa toimii kustannustehokkaasti aika- ja muut käytettävissä olevat resurssit huomioiden sekä laskee toiminnan kustannukset ja oman työpanoksen osuuden niistä.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 5. Aloitekyky ja yrittäjäyys, 6. Kestävä kehitys, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka korvaisi ammatillisessa peruskoulutuksessa *Yritystoiminnan* opinnot.

ÄIDINKIELI 5, KIRJALLISTEN TEHTÄVIEN OHJAUS 1 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa hankkia tietoa ja käsitellä lähdemateriaali
- osaa kirjoittaa omaan opintoalaansa liittyvää liittyvää tekstiä käyttäen ammattikirjallisuutta ja muita lähteitä
- tuntee eri tekstilajeja ja osaa valita tarkoituksen mukaisen ilmaisutavan
- pystyy itsenäiseen kirjoitustyöhön
- kirjallisen raportin kirjoittaminen
- osaa arvioida mediatekstiä
- laatii kirjoitussuunnitelman
- kirjoittaa opinnäytteen kirjallisen raportin

Opetusmenetelmät

Kirjallisia harjoituksia, tekstintuottamisen ja kielenhuollon ohjaustai itsenäinen opiskelu.

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija

Tiedonhankinta	hakee ohjatusti ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä	hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää luotettavia tekstejä	hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi niiden luotettavuutta
Kirjallinen viestintä	kirjoittaa ohjatusti ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä	kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä	kirjoittaa tavoitteellisesti ja työstää tekstejään oman arvion ja palautteen pohjalta
	tuntee oikeinkirjoituksen perusasioita	käyttää sujuvaa lause- ja virkerakennetta ja jaksottaa tekstiä	hallitsee kielenkäytön perusnormit sekä hioo tuottamiensa tekstien kieli- ja ulkoasua
	laatii ohjatusti ja mallin mukaan asiakirjat	laatii asianmukaiset asiakirjat	laatii asianmukaisia asiakirjoja ja osaa soveltaa asiakirjamalleja
	käyttää mallin mukaan tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia	käyttää tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia ja muutakin tekstilajitietämystään	soveltaa tekstilajin vaatimuksia omissa teksteissään
Mediaosaaminen	tuntee ammattialansa keskeiset mediat	käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä	hyödyntää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä
	noudattaa ohjatusti tekijänoikeuksia	tuntee tekijänoikeudet oikeutena ja velvoitteena, noudattaa tekijänoikeuksia mm. Ilmoittamalla lähteensä	osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus- ja yhteistyö, 7. Estetiikka, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka

TOINEN KOTIMAINEN KIELI, RUOTSI 2, 1 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- selviytyy alansa rutiinomaisista työtehtävistä ja arkipäivän tilanteista toisella kotimaisella kielellä
- ymmärtää molempien kansalliskielten ja kulttuurin merkityksen monikulttuurisessa Suomessa
- tavoitteena on vahvistaa edelleen opiskelijan suullista ja kirjallista peruskielitaitoa, jotta hän saa hyvät valmiudet selviytyä ruotsin kielellä työelämässä ja jatko-opinnoissa. Syventää opiskelijan kielen rakenteiden tuntemusta ja laajentaa sanavarastoa
- harjoitella tavallisimpia arki- ja työelämän puhetilanteita niin että hän saa valmiuksia toimia pohjoismaisissa työyhteisöissä.
- opiskelijan olisi pystyttävä myös hankkimaan lisätietoa omasta alastaan lukemalla ammattikirjallisuutta sanakirjaa ja uusinta teknologiaa apuna käyttäen

Opetusmenetelmät

Suullisia ja kirjallisia harjoituksia, paritehtäviä, harjoituksia kielistudiossa ja tietokoneella ja itsenäinen opiskelu.

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Tutkinnon osan arvosana muodostuu suullisista ja kirjallisista tehtävistä (portfolioista), kokeista ja muusta näytöstä. Opettaja antaa arvosanan hyväksytystä suorituksesta ja opiskelija arvioi omaa oppimistaan. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista hyväksytysti.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Tiedon hankinta	tuntee sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteet	käyttää sanakirjoja ja jonkin verran myös muita, kuten esimerkiksi sähköisiä, tietolähteitä	käyttää sanakirjoja, myös sähköisiä, ja muuta lähdeaineistoa hankkiakseen lisätietoa omaa alaa käsittelevistä vieraskielisistä yksinkertaisista ohjeistuksista
Tekstien ymmärtäminen Kirjallinen viestintä	ymmärtää apuvälineitä käyttäen lyhyiden ja yksinkertaisten omaan työhön ja työturvallisuuteen liittyvien kirjallisten viestien sisällön	kirjoittaa mallin mukaan lyhyitä työhön liittyviä tekstejä kuten työ- ja turvallisuusohjeet	kirjoittaa lyhyitä työhön liittyviä muistiinpanoja, ohjeita tai tilauslistoja
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	kertoo muutamalla sanalla itsestään tai tutuista asioista	selviytyy rutiinomaisista päivittäiseen elämään liittyvistä puhe-	toimii tavanomaisimmissa viestintätilanteissa sekä kasvotusten

	omassa työssään	tilanteista, jos puhelukumppani puhuu hitaasti ja käyttää yksinkertaista, keskeistä sanastoa	että puhelimesta ja tarvittaessa pyytää tarkennusta tai selvennystä
Kielen ja kulttuurin merkitys	on tietoinen ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksestä	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen kohdantesaan pohjoismaalaisia	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin aseman monikulttuurisessa Suomessa

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus- ja yhteistyö, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

VIERAS KIELI, ENGLANTI 3, 1 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- viestii ja toimii vuorovaikutustilanteissa siten, että hän kykenee harjoittamaan ammattiaan, osallistumaan työelämään, toimimaan aktiivisena kansalaisena ja hakeutumaan jatko-opintoihin
- hallitsee alalla tarvittavan kielitaidon
- osaa toimia monikulttuurisessa ja monikielisessä ympäristössä.

Opetusmenetelmät

Suullisia ja kirjallisia harjoituksia, paritehtäviä, harjoituksia kielistudiossa ja tietokoneella ja itsenäinen opiskelu.

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista hyväksytysti.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Tiedonhankinta	hakee tietoa työhönsä liittyvistä materiaaleista ja ohjeista ohjattuna ja sanakirjoja käyttäen	hakee omaa alaa koskevaa tietoa sanakirjoja ja jonkin verran myös muita, kuten esimerkiksi sähköisiä, tietolähteitä käyttäen	hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa, soveltaa tietojaan ja taitojaan sekä perustelee ratkaisunsa
Tekstien ymmärtäminen sekä kirjallinen viestintä	ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia oman alansa työhön liittyviä kirjallisia viestejä	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita apuvälineitä käyttäen ja tekee tarkentavia kysymyksiä sekä osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita sekä työstä annettua palautetta
	kirjoittaa ohjattuna mallin mukaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä	kirjoittaa mallin mukaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä	kirjoittaa tavanomaisia henkilökohtaisia viestejä ja lyhyitä tekstejä sekä täyttää yksinkertaisia työhönsä liittyviä asiakirjoja
	ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia oman alansa työhön liittyviä suullisia viestejä ja osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää tavanomaisimpia työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä suullisia ohjeita ja osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää keskeiset ajatukset tavanomaisesta normaalitempoisesta puheesta ja toimii niiden mukaan
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	kertoo lyhyesti itsestään ja alansa työtehtävistä vastaamalla hänelle esitettyihin kysymyksiin ennakoitavissa olevissa ja tutuissa työtilanteissa	kertoo itsestään ja työtehtävistään siten, että tulee ymmärretyksi ja osallistuu keskusteluun, mikäli keskustelukumppani puhuu hitaasti ja käyttää yksinkertaisia rakenteita	kertoo tutuissa tilanteissa työpaikastaan ja työstään ja siihen liittyvistä normeista ja tavoista sekä tarvittaessa ottaa selvää muiden maiden vastaavista asioista
			hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita
Kielen ja kulttuurin tuntemus	on tietoinen opiskelemaisensa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksestä	ymmärtää opiskelemaisensa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksen	soveltaa vieraan kielen ja kulttuurin tietojaan ja taitojaan

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus- ja yhteistyö, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

TERVEYSTIETO 2, 1 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa vaikuttaa terveyskäyttäytymiseensä vapaa-aikana ja työympäristössä

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus, pari- ja ryhmätehtävät ja harjoitukset, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen	ottaa ohjattuna huomioon tavallisimpia terveyttä edistäviä elintapoja ja tottumuksia (kuten liikunta, ravinto, lepo, uni, virkistys, mielenterveys, ihmissuhteet, seksuaaliterveys) ja on halukas edistämään omaa terveyttään ja jaksamistaan	ottaa huomioon terveyttä ja hyvinvointia edistäviä elämäntapoja ja tottumukset, osallistuu niitä ja omaa jaksamistaan edistävään toimintaan	toimii terveyttä, hyvinvointia ja omaa jaksamistaan edistävällä tavalla, ehkäisee terveyttä kuluttavia tekijöitä ja perustelee toimintansa elintapojen ja terveyden välisellä tutkitulla tiedolla ja kokemuksella

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 3. Ammattietiikka, 4. Terveys, turvallisuus ja toimintakyky, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

LIIKUNTA, 1-4 OV

Tavoitteet

Opiskelija

Liikunta 2, 1 ov

- edistää liikunnan avulla terveellistä ja aktiivista elämäntapaa ymmärtäen liikunnan merkityksen toiminta- ja työkyvyllä
- tutustuu monipuolisesti terveyttä, psyykkistä vireystilaa ja jaksamista edistävään liikuntaan
- pitää yllä fyysistä toimintakykyään liikunnan avulla
- liikkuu ja toimii vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä
- edistää toiminnallaan ryhmän toimintaa ja turvallisuutta.

Liikunta 3, terveyslääkintä 1 ov

- osaa hyödyntää asuin- ja työpaikan terveyslääkintätarjontaa oman hyvinvoinnin sekä toiminta- ja työkykyisyyden edistäjänä sekä opiskelun että työnteon aikana

Liikunta 4, talviliikunta 1 ov

- oppii lajitaitoja, kokee ulkoliikunnan mielekkäänä ja saa fyysistä rasitusta.
- oppii käyttämään lähiympäristön liikuntamahdollisuuksia hyväkseen sekä löytää oman tavan harrastaa talvilajeja.
- Liikunta 5, joukkue- ja mailapelit 1 ov
- opiskelija kokee yhdessä pelaamisen iloa, nauttii taidoista ja fyysisestä ponnistelusta sekä sisäistää reilun pelin periaatteet

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Fyysisen toimintakyvyn tukeminen ja vahvistaminen	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja monipuolisesti	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja monipuolisesti
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen liikunnan avulla	pitää ohjattuna yllä fyysistä toimintakykyään	pitää yllä fyysistä toimintakykyään	seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä toimintakykyään
Vuorovaikutus ja yhteistyö	ymmärtää ohjattuna liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille	ymmärtää liikunnan merkityksen omalle fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnilleen	ymmärtää liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille
Terveyden, turvallisuuden sekä toimintakyvyn huomioon ottaminen	osallistuu liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan sekä noudattaa reilun pelin periaatteita	osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti reilun pelin periaatteita noudattaen	osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti edistäen reilun pelin periaatteita

	noudattaa yleensä turvallisuutta liikunnassa.	toimii liikuntatilanteissa turvallisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä.	edistää toiminnallaan ryhmän turvallisuutta.
--	---	---	--

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 4. Terveys, turvallisuus sekä toimintakyky.

TAIDE JA KULTTUURI 2, 1 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- ilmaisee ajatuksia, kokemuksia ja tunteita esimerkiksi musiikin, tanssin, teatterin, kirjallisuuden tai kuvataiteen keinoin ja arvostaa muiden ilmaisua ja näkemyksiä

Opetusmenetelmät

Toiminnalliset ja luovat menetelmät ja itsenäinen opiskelu

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Tuotoksen tekeminen	suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen	suunnittelee ja toteuttaa sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen	suunnittelee ja toteuttaa itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan soveltavan ja ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus- ja yhteistyö, 6. Kestävä kehitys, 7. Estetiikka.

TYÖELÄMÄTIETO 1, 1 OV

Tavoitteet

opiskelija perehtyy

- työnhaku ja työsopimus.
- työntekijän ja työnantajan perusoikeudet ja -velvollisuudet.
- ammatillinen järjestäytyminen, työehtosopimustietous, oman alan työehtosopimuksen ydinasiat.
- työriidat ja niiden sovittelu.
- työaikalaki, vuosilomalaki.
- työntekijän sosiaaliturva.
- työsuojelu ja työturvallisuus.
- työvoima ja työllisyys.
- työsuhteen päättymisen.

Opetusmenetelmät

Lähiopetus ja kirjalliset tehtävät

Arviointi

Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Tuotoksen tekeminen	tunnetee perusasiat suomalaisesta työelämästä. osaa etsiä työtä ja tehdä työsopimus ja päättää työsuhde. tuntee työntekijän perusoikeudet ja -velvollisuudet. tuntee työehtosopimuksen idean ja oman alan sopimuksen perusteet.	tunnetee keskeisiä suomalaisen työelämän asioita. osaa suullisen, kirjallisen ja sähköisen työn hakemisen ja työsopimuksen tekemisen koeaikoineen. Hänen on tunnettava työsuhteen päättäminen. tuntee oman alansa työehtosopimuksen keskeisimmät asiat. tuntee pääpiirteisesti työntekijän työsuhteeseen liittyvän sosiaaliturvan.	osaa itsenäisesti etsiä vastauksia kysymyksiin suomalaisen työelämän ilmiöihin. osaa arvioida omat mahdollisuutensa työnhakijana ja työntekijänä. tuntee hyvin työntekijän ja työnantajan oikeudet ja velvollisuudet. ymmärtää hyvin työehtosopimuksen merkityksen js pääsääntö.

	tuntee työntekijän perussosiaaliturvan tunteminen.		<p>tuntee työriidat, niiden sovittelun sekä neuvottelumenettelyn.</p> <p>osaa hyvin työsuhteesta johtuvan sosiaaliturvansa.</p> <p>osaa oma-aloitteisesti etsiä tietoja ja ratkaisuja työelämän jatkapäiväisiin ongelmiin ja ristiriitoihin.</p>
--	--	--	--

VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT, 10 OV AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Opiskelijan tulee sisällyttää tutkintoonsa 10 opintoviikkoa vapaasti valittavia tutkinnon osia, joiden tavoitteet ja arviointi tulee myös sisällyttää opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

Vapaasti valittavat tutkinnon osat voivat olla oman koulutusalan tai muiden alojen ammatillisia tai ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja), lukio-opintoja tai ylioppilastutkinnon suorittamiseen tai jatko-opintoihin valmentavia opintoja, työkokemusta tai ohjattuja harrastuksia, jotka tukevat koulutuksen yleisiä ja ammatillisia tavoitteita sekä opiskelijan persoonallisuuden kasvua.

Vapaasti valittavista opinnoista on erillinen suunnitelma

KAAVIO TUTKINNON MUODOSTUMISEEN

KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINNON MUODOSTUMINEN/Ymp.suunn. ja rak.

